

1937

Tallinna Linna
Keskraamatukogu

RAHVA SELETIT

N° 7

HIND 30 SENTI

VAARTMETALLASJADE
& MÄRKIDE TEHAS
PÄRNU 20 TELE-45279
MAANTEE FON

Politseileht

ILMUB 2 KORDA KUUS

Nr. 7 (486)

TALLINNAS, 15. APRILLIL 1937.

XVI aastakäik

KÄESOLEVAS NUMBRIS LEIATE: Kuritegevuse põhjusi kriminaalsotsioloogilisest vaatepunktist — K. Raag, Allkirjade võltsimisest — F. Vittlich, Douhetism — E. Umbliä, Poola kriminaalpolitseist — T.-V. Kaup, Salakaubitsemisest rannikul jm.

Tallinna Linna Keskraamatukogu Kuritegevuse põhjusi kriminaalsotsioloogilisest vaatepunktist.

————— Kaljo Raag. —————

Millest on tingitud kuritegu? Missugused tegurid mõjuvad selleks kaasa, et inimesest saab kurjategija? Kriminoloogia on see teadusharu, mis selgitab neid küsimusi.

Kriminoloogiale kui teadusele pani aluse mõõdnud sajandi lõpul itaalia õpetlane Lombroso. Lombroso õpetuse järgi on inimese kurjategijana sündinud. Kuritegu on tingitud inimese anatoomilisest kehaehitusest, peamiselt aga peaaju ja ühes sellega pealuu konstruktsioonist. Selle õpetuse pooldajad moodustasid nn. antropoloogilise kooli kriminoloogias. Antropoloogilise kooli arvates võis pealuu mõõtude järgi kindlaks teha, missugust kurjategija-tüüpi teatav isik enesest kujutab. Kuriteo algteguriks on kehalised ja hingelised haiglased nähted, mis inimesel juba sündimisest pärit ja millela ei või olla kurjategijat ega kuritegu. Antropoloogiline kool sai algul suure poolehoidu osaliseks mitte ainult Lombroso kodumaal, vaid ka teistes riiges. Seda õpetust hakati koguni praktiliselt kasutama. Nimelt mõõdeti kahtlusaluste pealuu ehitust, et selgusele jõuda, kas kahtlustatav võis oma pealuu ehituselt toimida teatud süüteo. Sarnased mõõtmised ei annud tulemusi. Ühel kriminoloogide koosolekul mõõdeti tuntud professori (kes muu seas oli tuline antropoloogilise kooli pooldaja) pea dimensioonid, ning kõigi koosviibijate ülla-

tuseks selgus, et lugupeetud professor pidi selle õpetuse kohaselt olema kutseline röövel.

Mõni aasta pärast Lombroso tähtsama kriminoloogilise teose „Kurjategijast inimesest“ ilmumist, mis sisaldas peensuseni antropoloogilise kooli põhimõtteid, astus selle õpetuse vastu Lombroso kaasmaalane Turati ja tõendas, et kuritegevus on poliitilise ja ühiskondliku korra produkt. Kuritegevus on tingitud sotsiaalsest korrast, ühiskonnas olevate varade ebaõiglasest jaotusest ja klasside vaenulikkusest.

„Mitte indiviidis ei tule otsida kuritegevuse algpõhjust,“ ütleb Turati, „vaid orgaaniliselt viletsas ühiskonnas, kus ühiskondliku kooselamise nurgakiviks on ligimese ekspluateerimine, kus väljavalitud elavad enamuse vaesuse arvel, kus silmatorkav kontrast varade jaotuse vahel, on jäädav fataalne kuritegevuse algtegur.“ Kui iga inimene on rahuldatud kehalistelt ja hingelistelt tarvetelt, siis langeb kuritegevus miinimumini, ütleb Turati, ning võimalus saada kurjategijat poega ei ole suurem kui saada poega kahe peaga või ühe käega. Turati teos avaldas suurt mõju ja andis tõuke sotsioloogilise kooli tekkimisele kriminoloogias. Sotsioloogiline kool õpetab, et kuritegevuse algpõhjus ei peitu

isikus endas, vaid selles ümbruses ja ühiskonnas, kus ta elab. Kuritegevus on ühiskondlik nähe.

Sotsioloogilise kooli eelkäijaid leiame juba möödunud sajandi algul Godwin'is, Owen'is, Saint-Simon'is, Fourier's j. t. Kuid ka juba Montesquieu ja Rousseau näevad kuritegevuse põhjust ühiskonnas eneses.

Iseäranis huvitav, peamiselt praktilisest küljest, on Robert Owen'i katse. 18. sajandi algul ostis Owen Inglismaal New Lanarkis suurema tehase. Töölised selles tehases olid äärmiselt viletsas olukorras. Nende kehalisile ja kõlblaile tarbeile ei pööratud mingit tähelepanu ning kõlblusetus ja igasugune kuritegevus oli tööliskonnas kohutavalt levinud. Owen, ostes tehase, algas võitlust kuritegevusega omapärasel viisil. Ta vähendas tööpäeva pikkust, suurendades seejuures töötasu, kasvatas tööliskonda ja õpetas ausalt, kõlblalt ja töökalts elama. Tagajärjed olid üllatavad: vähehaaval kadus joomine, tüli ja kuritegevus; tehases, kus oli üldse 2400 elanikku, ei pandud 16 aasta jooksul toime ühtki kuritegu. Sellest praktilisest tegevusest järeldas Owen, et kuritegevuse põhjus ei peitu inimeses endas, vaid ta majanduslikes tingimustes ja kasvatuses.

Iga üksik kuritegu on tingitud peamiselt kahest kaasaskäivast tingimuste grupist: kurjategija individuaalseist omapärasusist ja väliseist sotsiaalseist, eriti aga majanduslikest tegureist. Igal isikul, nagu ütleb moraalstatistika isa, belgia professor Quételet, on teatav kaldumus kuriteole. Ühel isikul on see kaldumus suurem, teisel väiksem. Kui sellele kalduvusele (penchant au crime) seltsib mingi väline, näiteks majanduslik tegur (aineline kitsikus, nälg), siis tekib motiiv kuriteo toimimiseks ja edasi tahe ning tegevus. Inimene, kelle kaldumus kuriteole võrdub nullile, ei varasta ka siis, kui ta peaks suurema nälga. Kuigi väline põhjus iga kuriteo puhul ei torka silma, on ta kaudselt siiski olemas (halb kasvatus, kuriteole kalduvad sõbrad jne.), välja arvatud võib-olla tundeist, afektidest ja alkoholitarvitamisest põhjustatud kuriteod ja üleastumised.

Vaesus kuritegevuse tegurina etendab väga tähtsat osa. Selle parimaks tõendusks on kuritegevuse suurenemine ikaldusaastail leivahindade tõusu tagajärjel, kuna madalate hindade puhul kuritegevus väheneb. Seda on tõendanud statistiliselt mitmed teadusmehed. Prof. Meyer võrdles

keskmisi leivahindu ja varandusvastaseid kuriteid 60 a. kestel Šveitsis, Zürichi kantonis ja jõudis järelduseni, et mida kõrgemad on esmajärguliste tarbeainete hinnad teataval perioodil, seda suurem on kuritegevus samal ajal. Samade järeldusteni jõudis ka prof. Tarnovsky Venemaal, toetudes statistilisele andmeile.

Kuritegevuse üheks algteguriks on kahtlemata viletsad korteriolud. Viletsa korteri elamistingimused avaldavad lapsele halba kasvavat mõju juba maast-madalast. Olles ebakõlbluse, tülide, joomise ja koguni kuritegude pealtnägijaks, mida sageli juhtub siis, kui elatakse hulganä kitsas õhuvaeses toas, imbub laps läbi sellest ebakõlblusest ja temas areneb kaldumus kuritegudele. Suurlinnade tööliskvartaalide prostitutsioon ja ebakõlblad eluviisid on suurel määral tingitud elukorterite viletsast olukorrast. Samuti kallutab halb elukorter inimest alkoholitarvitamisele. Tööline, tulles töölt ning leides eest kitsa ja sumbunud toa, eelistab kõrtsi, kus võib-olla valge, puhas ja lõbus, eriti viinaklaasi juures.

Kuritegevuse põhjusena ei ole mõõduandev absoluutne, vaid relatiivne vaesus. Quételet tõendab, et vaesemad maakonnad Prantsusmaal ja Madalmaadel annavad vähem kurjategijaid kui rikkamad. Kõlblas tasapind Luksemburgis on kõrge, kuigi see väike riik oma varadelt on vaesemaid. Vaesus tundub teravana seal, kus hiiglavarad on kuhjunud üksikute isikute kätte, näiteks P.-Ameerika Ühendriigis. Suurejoonelised petmised, väljapressimised, pankade vargused ja röövimised on seal igapäevaseks nähteks. Suuremate kuritegude protsent on seal suurem kui üheski teises riigis. Kuid ometi on P.-Ameerika Ühendriigid loodusvaradelt rikkamaid riike. Inimene, nähes kokkukuhjunud rikkust ja luksuslikku elu, millest ta ise ei saa osa võtta, seab endale eesmärgiks dollarid, mille saavutamiseks ta ei kohku tagasi roimadest. Eesmärk pühendab abinõu... Kuid selle vastu absoluutselt vaesemais Skandinaavia riiges, kus pole nii teravat vahet vaesuse ja rikkuse vahel, kus kõige eeskujulisemad sotsiaalkorraldused, kus korteriküsimusele on pööratud tähelepanu, on kuritegevus hoopis väiksem kui teistes maailma rikkamais riiges.

Sõjad, inimelu eitava ja demoraliseeriva nähtena, mille tagajärjeks üldine vaesus ja tüübid à la Landru, majanduslikud kriisid tõenduslike krahhidega, tööpuuduse ja ül-

Politseikool

12-aastane.

15. aprillil k. a. möödus 12 aastat ajast, mil praegune ja vahet pidamata kooli direktori kohal olnud Eduard Mets asus meie Politseikooli formeerimisele. Kooli kujunemine selle algeos oli seotud suurte raskustega, kuid juba mõnekuise korraldustööga jõuti niikaugemale, et kool võis alustada õppetegevust. Nü algas kooli tege-lik õppetöö juba sama 1925. a. 4. juunil.

12 aasta kestel on kool töötanud kahe klassi komplektiga, s. o. kõrgema ja alama klassiga, kusjuures kuni süüajani on kooli kõrgema klassi lõpetanud 462 kasvandikku, kelledest nü paljudki tänapäeval on jõudnud politsei juhtivate koh-tadeni. Pealeselle on kõrgema klassi diplomi omandanud 118 eksterni, kellede hulka kuuluvad ka need, kes võtnud osa kahest lühiajalisest kur-susest, mis korraldatud kooli juures. Nü on kooli kõrgema klassi diplomi omandanud 12 aasta kes-tel üldse 580 politseiohvitseri. Sama aja jooksul on alama klassi lõpetanud ja kordniku kutse dip-lomi omandanud 449 ametnikku. Peale nende on saanud Siseministri 1936 a. korralduse põhjal ettevalmistuse Tartu-Valga Prefektuuri juures ja katse sooritamisel diplomi omandanud 38 kord-nikku.

Ei saa kuidagi mainimata jätta neid olukordi, mis kool oma tegevusaja kestel on pidanud üle elama. Algaastail oli iga riigieelarve koosta-mise korral valulapseks politseikool. Tihtipeale võis kuulda sääraseid väljendusi, et politseikool ei oma mingit tähtsust ja tema järele ei ole tar-vidust, ning nõuti kooli likvideerimist. Lihtsalt puudus teatavalt ringkonnil ettekujutus politsei-kooli tähtsusest ametnike ettevalmistamise osas.

dise viletsusega, on sotsiaalsed nähted, mis suurendavad kuritegevust. Majanduslik tõus ja tervenemine, rahu ja heaolu riigis selle-vastu vähendab kuritegevust. Kuritegevus Eestis, mis tõusis haripunkti kriisiaastail, näitab 1934. a. alates langust, missugune asjaolu tingitud riigi majandusliku elu ter-venemisest ja tööpuuduse kadumisest. Kui 1936. a. omandusõiguste vastu sihitud süü-tegude arv on tõusnud, siis on see arvata-vasti osalt seletatav esmajärguliste tarbe-ainete hindade tõusuga, kuna tööpalgad ei ole vastavalt suurenenud.

Kriminaalsotsioloogilisi uurimusi ei ole Eestis vististi teostatud, kuigi see aitaks sel-gitada mitmesuguseid nähteid, näiteks, lei-

Politseikooli dir. Ed. Mets, sünd. õpetaja pojana 18. dets. 1894. a. Õppinud Tartu Aleksandri güm-naasiumis ja lõpetanud Tartu Ülikooli õigustea-duskonna jaanuaris 1924. a. Võtnud osa maailma-ja vabadussõjast ohvitserina.

Kas ei tahetud või ei viitsitud ka asjasse süve-neda ja ei heidetud isegi pealiskaudset pilku vä-lismaile, kus politseikoolide küsimus juba ammu oli lahendatud ja kus kool peeti politseiteenistuse ettevalmistamise lahutamatuks vahendiks.

Praktilises teenistuses oleme võinud tähele panna, et kool on täitnud oma osa, on vahet pi-damata tegevuses olnud ametnike ettevalmistami-sega. Ei ole tihtipeale suutnud isegi sellisel mää-ral anda ametnikke, kui seda nõuab raske ja vas-tutusrikas teenistus.

da põhjused, miks kuritegevus ühel perioo-dil langeb, teisel aga tõuseb. Väga huvi-tavad võiksid olla ka kriminaalbioloogili-sed uurimused (kriminaalbioloogia on krim-inoloogia alaharu, mille uurimisalaks on üksiku süütegija psühhofüüsilised nähted seoses süüteoga), milleks andmeid saaks aja jooksul kohapealseilt politseiasutusilt vastavate küsimuslehtede täitmise teel süü-tegija isiksuse kohta. Need andmed koon-datuna ja klassifitseerituna omaksid juba teadusliku ja rakendava tähtsuse. Nii on kriminaalpedagoogika, mis tegeleb kurja-tegijate kasvatamisega vanglates, hoole-kandeasutustes ja töömajades, osalt rajatud kriminaalbioloogiale.

Võrdlusmaterjali muretsemine

Mag. F. Wittlich.

ja selle tähtsus võltsimiste avastamisel.

„Politseilehe“ teises numbris avaldatud artiklis „Kohtulik-teaduslik ekspertiiskabinetti“ rõhutati, et koostöö politseiasutuste ja ekspertiiskabineti vahel evib erilise tähenduse neil juhtumel, kui on tegemist dokumentide võltsimistega, s. t. siis, kui ekspertiisi läbiviimiseks vajatakse mitmesugust võrdlusmaterjali.

Viimase soetamine kuulub teatavasti politsei ülesannete hulka, ja siin ongi tähtis, et iga politseiametnik oleks teadlik selles, missugust materjali vajab ekspert ühe või teise küsimuse lahendamisel, ja mille peale peaks, sõltuvas asja sisust, rõhku panema proovkääkirjade kirjutamisel ning täiendavate proovallkirjade hankimisel.

Puudulik võrdlusmaterjal takistab esitatud küsimuste lahendamist ekspertiisi teel ja nii juhtubki tänapäev sageli, et ekspertiiskabinetti peab omakorda nõutama täiendavat võrdlusmaterjali. Siit tekib paratamatult pikem viivitus võltsimise fakti ja ühtlasi ka võltsija isiku kindlakstegemisel, mis iseenesest on väga ebasoovitavaks nähteks.

Käesoleva kirjutise ülesandeks on tutvustada politseiringkondi proovkääkirjade võtmise põhimõtetega. Artiklis näidatakse, missuguste raskustega siin võib kokku puutuda ja kui võrd ääretu suure ohuga on seotud otsuse andmine siis, kui ekspert ei suutnud õigel ajal tähele panna, et teatav proovkääkiri ei vastanud täiel määral kirjutaja loomulikule käekirjale.

Oht seisab just selles, et õige allkiri tunnustatakse ekslikult võltsituks, ja kohus, arvestades eksperdi arvamust ja kaebaja seletust, karistab kaebalust raske karistusega.

Missuguseist tegureist tingituna võib ühe inimese käekiri suhteliselt lühi-

kese aja kestel nii palju muutuda, et ekspertki tuleb kahtlevale seisukohale ehtsa allkirja tõelisuse suhtes?

Allpool püüame anda skemaatilise vastuse sellele küsimusele. Allnimetatud asjaolud ja tegurid võivad käekirja üldpildis, samuti ka tähtede kujutusviisis esile kutsuda olulisi muudatusi:

1. Käekirja tahtlik moonutamine, sihiga salata mõnd ehtsat allkirja.
2. Käekirja muutumine raske haiguse tagajärjel. Paranemisel võib siin käekiri jälle omandada endise kuju.
3. Kirjutamis- ja criti ka allakirjutamisviisi muutumine seoses iseloomu arenemisega. (Käekirja loomulik arenemine kuni umbes 25-aastase vanuseni.).
4. Käekirja muutumine tugevate sisemiste üleelamuste või hingeliste vapustuste tagajärjel.
5. Käekirja muutumine mitmesuguste tegurite mõjul, mida võimatu grupeerida, näiteks võivad mõjutada ärritatud meeolu ja joobnud olek.

Grafoloogia tundmine aitab vahet teha loomuliku ja ühel või teisel põhjusel muutunud käekirja vahel ja võimaldab meile harilikult ka õigeaegselt kindlaks teha, kas meil ühel või teisel juhtumil on tegemist moonutamatu käekirjaga. Grafoloogia on arenenud praegusel ajal omaette teaduseks ja grafoloogia töömeetodite ja põhimõtete tundmine eeldab pikemaajalist studiumi.

Seepärast püüame allpool praktiliste näidetega selgeks teha, kuidas võiks ilma grafoloogiliste teadmisteta ekspertiismaterjali muretsemise juures elimineerida neid takistavaid momente, mis teatavil juhtumel raskendavad eksperdi tööd või halvemal juhtumil viivad ta otsuse andmisel valearvamusele.

Olgu toodud kõigepealt käekirja tahtlikust moonutamisest. Vaevalt on see teada eemalseisjaile, et võrdlemisi sageli tuleb ette juhtumeid, kus püütakse allkirjutamisviisi tahtlikult muuta, et üht oma enda õigetest allkirjadest maha salata: žiirosid antakse teatavasti kerge käega ja järelemõtlematult, kuid maksimine pole kuigi meeldiv; juhtub ka, et tõstetakse süüdistus allkirja võltsimises maksimise edasilükkamise sihiga. Seda nimelt eeldusel, et asja uurimine ja ekspertiisi toimetamine võtab ikkagi mitu kuud aega.

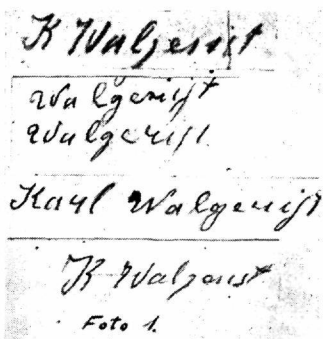
Ettevaatlikult ning sihikindlalt toimides võib allkirja moonutamisel saavutada üllatavalt häid tagajärgi.

Kool töötab algusest peale ruumes, mis asuvad Tallinnas, Laial tänaval, ja kahe klassi komplektiga vaheldumisi, s. o. kõrgema ja alama klassiga.

Kooli juhtiv personaal: direktor Ed. Mets, kes püsivalt olnud samal kohal ja kes elanud kaasa kooli mured ja rõõmud selle asutamisest saadik, mispärast temal on kooli suhtes suured teened. Kooli komissariks on J. Tüisväli, abikomissariks Ed. Sihv ja E. Saarse. Asjaajajaks on olnud peaaegu kooli algpäevist pr. H. Kahkra.

Olgu mainitud, et kooli juures eksisteerib politseimuuseum, mis on aja jooksul rakendatud kooli teenistusse ja õppetegevuse juures annab ülevaate meie politseiteenistusest ja kuritegevusest.

Esimene foto näitab meile järjekorras esimese allkirja näol üht ekspertiisiks saadetud allkirja, mis leidis ühel 1000-kroonisel vekslil. Nimiomane isik vaidles allkirja ehtsuse vastu. Võrdlusmaterjalina oli eksperdil kasutada sama isiku käekirjaproov ja

peale selle kõik aktis leiduvad allkirjad ülekuulamiste protokollide all ja muil dokumentidel. Need olid seega kõik allkirjad, mis olid kirjutatud pärast kaebuse tõstmist. Esimesel fotol olev teine ja kolmas allkiri on kirjutatud käekirjaproovi andmisel. Silmitsedes neid allkirju ja võrreldes neid esimese allkirjaga, ilmneb muidugi olulisi lahkuminekuid tähtede W, g, r jt. kirjutamisviisis. Eriti silmatorkav on „W“ eelkriipsu täiesti erinev kujutusviis. Kas ei peaks jõudma arvamusele, et vaidluse all olev allkiri pole ehtis? Fotol leidub neljas allkiri sunnib meid ses suunas ettevaatusele: meie näeme, et „W“ oli esialgu varustatud eelkriipsuga, mis kujult ja tekkinisviisilt on sarnane ekspertiisitava allkirja eelkriipsuga; kuid sama element on kohe ümber tehtud teissuguseks jooneks. Mis näitab meile *säärane parandus?*

Esialt ütleb ta meile, et kirjutamistempo oli aeglane ning ebaloomulik, sest harilikus tempos kirjutades pole kellelgi aega paranduste tegemiseks. Teiseks, meie näeme, et kirjutajal pidi olema mõni põhjus esialgse eelkriipsu ümber tegemiseks!

Neil andmeil tekib loomulikult kahtlus selles, et proovallkirjad on kirjutatud moonutatult. Nõudes sama isiku allkirju, mis olid kirjutatud enne süüdistuse tõstmist, saabusid rohkearvuliselt sarnased allkirjad, nagu meie näeme üht esimesel fotol (viimane allkiri). Mitte omades erilisi teadmisi sel alal, on siiski ilmne, et tähendatud allkiri on käekirjaliselt sarnane ekspertiisitava allkirjaga. Toimetatud üksikasjalisel analüüsimisel selguski, et ekspertiisitav allkiri on ehtis ja et kirjutaja oli eeluurimise ajal, s. t. proovkirja andmisel ja aktive allkirjutamisel oma allkirja järjekindlalt moonutanud. Analoožilisi juhtumeid on meil rohkesti aset leidnud ja need sunnivad äärmisele ettevaatusele.

Võimalike eksiarvamuste vältimine pole raske: igal juhtumil, kui proovi võtval ametnikul tekib kahtlus eelkirjeldatud tahtlikus käekirja moonutamises, tuleks enne asja eksperdi kätte saatmist muretseda nn. erapooletut materjali, s. t. õigeid allkirju, mis on kirjutatud enne asjale käigu and-

mist. Säärase täiendava võrdlusmaterjali muretsimine harilikult ei tekita erilisi raskusi, kuid eksperdi töö juures evib ta erakordselt suure tähtsuse.

Üle minnes nüüd teises punktis mainitud nähete juurde, olgu allpool vaid lühidalt näidatud, kuidas ühe ja sama inimese allkiri, või üldse käekiri, võib muutuda haiguse puhul. Raskete füüsiliste ja ka vaimsete haiguste tagajärjel hakkavad joonte struktuuris ilmsiks tulema nn. ataktilised murdumiskohad, s. o. värinad. Haiglates olekus kirjutatud allkirja näitab meile teine foto: iga üksiku joone struktuuris leiame tüüpilisi värinaid.

Asjaolude igakülgeks selgitamiseks aitab säärase allkirja ehtsuse kindlaksmääramisel samuti otsustavalt kaasa õigete allkirjade hankimine, mis on kirjutatud samal ajal, mil on koostatud vaieldatav dokument.

Foto 2.

Siin tuleme nüüd teise ja suurima tähtsusega põhilause juurde: „erapooletu võrdlusmaterjali“ muretsemisel on vaja silmas pidada, et need õiged allkirjad oleksid päritud võimalikult samast ajast, mil on kirjutatud ekspertiisimiseks saadetud allkiri. See on tähtis järgmisil põhjusil:

1. Inimese käekiri on esimeste aastakümnete kestel vahetpidamatult muutumas ja arenemas. See on fakt, milles igalüks võib veenduda oma käekirja uurimisel. Käekiri stabiliseerub harilikult vaid pärast 20-dat eluaastat. Olenedes iseloomu arenemisest ja väliseist mõjudest, võib ühe ja sama isiku käekirja juures tähele panna õige suuri kõikumusi ja muutumisi. Kuid käekiri muutub sageli õige tublisti kõrgemas vanuses olevate isikute juures. Mõju selleks võivad avaldada rasked hingelised üleelamused kui ka üldse elulised nähted, mis ühes võis teises suunas toovad endaga kaasa otsustavaid muudatusi selle isiku elus, materiaalses olukorras ja sõltuvuses sellest ka iseloomu struktuuris.

Foto 3.

DOUHETISM.

E. UMBLIA.

Rahvusvahelised lepingud ei kindlusta rahulike elanike puutumatus.

Tulevikusõja probleemega tegelevaist sõjateoreetikuid ja -strateegest paistab silma itaalia kindral Giulio Douhet (loe dzuuljo duee), kes seadis üles uue revolutsioonilise õpetuse sõjapidamise kohta. Vaevalt mõni õpetus on suutnud esile kutsuda sõjaväe ja kodanliku õhukaitse ringkonnis nii elava mõttevahetuse poolt ja vastu, kui Douhet' õpetus — douhetism.

Huvitav on Douhet' elukäik. D. sündis aastal 1869 Casertas. Pärast sõjaväe akadeemia lõpetamist teenib D. kahurväe ohvitserina ja hiljem õhulaevade pataljoni ülemana. Juba aastal 1909, varsti pärast esimest õnnestunud lendu mootorlennukil, D. ennustab lennuki suurt sõjalist tähtsust. Itaalia astumisel maailmasõtta 1915. aastal on D. Milaano divisjoni staabiülemaks. D. esitab sõjaministeeriumile

märgukirja, milles ta arvustab teravalt itaalia sõdimisviisi. Selle eest mõistab sõjakohus D. üheks aastaks vangi. Kui itaalia väed 1917. aastal Caporetto juures saavad lüüa katastroofiliselt, selgub, et D. väited olid õiged. Sõjakohtu otsus tühistatakse ja D. rehabiliteeritakse. Aastal 1918 nimetatakse D. itaalia õhujõudude ülema. Pärast maailmasõja lõppu läheb D. erru ja ülendatakse 1921. aastal kindraliks; ta sureb 1930. aastal. Erus olles pühendub D. sõjateaduslike küsimuste käsitlemisele. Teravate ja loogiliste argumentidega, hiilgava kõneosavusega ja tabavate võrdlustega kaitseb ta oma väiteid ja ideid arvurikaste vastaste vastu ning püüab veenda sõjaväe ringkondi oma õpetuse tõepärasuses. Ajavahemikus 1918—1930 ilmub tema sulest 5 pikemat teost ja arvukas kogu artikleid sõjateaduslikes ajakirjades. D. õpetuse põhimõtted ilm-

Viimase nähte võime kindlaks teha 3. fotol olevate allkirjade lähemal vaatlusel.

Allkirjad on kirjutatud ühelt ja samalt isikult. Kirjutamisest on iga allkirja juures märgitud ja sellest nähtub, et allkirjad on kirjutatud vastavalt pärast ühe aasta möödumist. See tähendab, allakirjutamisviisi on kahe aasta vältel muutunud peaaegu tundmatuseni, sest et raske on leida rohkemal arvul ühiseid käekirjalisi elemente esimese ja kolmanda allkirja juures. Muutumise põhjuse lähem analüüs ei kuulu selle artikli raamesse. Olgu vaid tähendatud, et need kaks aastat, täpselt formuleeritud: nende kahe aasta kestel asetleidnud üleelamused mõjusid otsustavalt allkirjade kirjutaja edaspidisele saatusele ja elukäigule.

Lõpuks mainime veel, et näiteks ärritatud ja joobnud olek muudavad suurel määral käekirja üldpilti kui ka tähtede ühendamisviisi ja nende proportsioone. Tegelikult elust ja kohtupraktisest tunneme juhtumeid, kus sunniviisil või ähvarduste all kirjutatud allkirjad või tekstid käekirjaliselt suuresti erinevad harilikus meeleolus kirjutatud allkirjadest. See on tähtis ning laialdane ala, sest et ärritatud olekuga on meil näiteks väga sageli tegemist käekirjaproovide võtmise puhul: lihtsameelsed inimesed, kes puutuvad esmakordselt kokku kohtu- või politseiasutustega, on ülekuulamisel ja proovikäekirjade andmisel niivõrd ärritatud meeleolus (see ei käi mitte ainult kahtlusaluste, vaid ka tunnistajate ja kahjukannatajate kohta!), et proovikiri erineb grafoloogiliselt (meeleoluliselt)

sageli väga tunduvalt normaalsest käekirjast. Selle küsimuse lähem analüüsimine viiks liiga kaugemale ja on ühtlasi niivõrd ulatuslik, et on väärt, et selle kohta kirjutataks omaette kirjutis.

Mis puutub proovikäekirjade võtmisele, siis peab üldreeglina nimetama järgmise põhilause:

proovikäekiri võetagu võimalikult samadel tingimustel, mille juures arvatavasti oli kirjutatud ekspertiisitav allkiri või tekst. Seejuures peab pidama silmas paberiformaati, kirjutamismaterjali, kirjutamise alust, kirjutaja asendit jne.

Lähemaid juhtnööre selle kohta on omal ajal ekspertiiskabineti poolt koostatud ja vastavaile asutusile teatavaks tehtud.

Käesoleva artikli ülesandeks oli piltlikult demonstreerida seda, missuguse mitte küllalt kõrgelt hinnatava tähtsuse evivad ekspertiismaterjali muretsemisel eelmainitud asjaolud:

1. Igal raskemal juhtumil, kus käekirjalise ekspertiisi abil lahendatakse mõni süütegu, muretsetagu peale ametliku käekirjaproovi „erapooletu“ võrdlusmaterjali ja nimelt enne asja algatamist kirjutatud allkirjade ja tekstide näol.
2. Tähendatud „erapooletu“ võrdlusmaterjal olgu võimalikult pärit samast ajast, mil on kirjutatud ekspertiisitav tekst või allkiri.

Mida rohkem uurimisasutused arvestavad neid üldreegleid, seda tagajärjerikkamaks ja kiiremaks muutub kohtueksperdi töö.

Tallinna Politseiametnike Kogu laulukoor, kes esines 11. skp. „Estonia“ kontsertsaalis.

nevad kõige selgejoonelisemalt 1921. aastal avaldatud teoses II dominio dell' aria (ülemvalitsus õhus).

Douhet' arvates tuleb sundida vastast kapituleerima lühikese aja jooksul kiiresti üksteisele järgnevate jõuliste löökide abil. Pool maailmasõjas tehtud kahjust ja hävitustööst oleks suutnud sundida vastaseid lõpetama sõda, olnuks see koondatud kolmekuisele ajavahemikule. Olnuks aga hävitustöö koondatud kaheksapäevasele ajavahemikule, oleks piisanud maailmasõjas tehtud kahju ja valatud vere ühest veerandist.

Lennuasjanduse kiire tehniline areng ja uued vaated lennukite taktikalisel kasutamisel kutsuvad välja nn. ruumisõja. Ruumisõjas ei sünni vaenuline tegevus ainuüksi rindel, vaid sõdivate poolte kogu territoorium muudetakse sõja tallermaaks. Lennuvägi on väga kiire ja liikuv, sõltumatu maapinna isearaldusist, kindlustusist ja rindejoonest ning vaba rünnakueesmärgi valikul. Lennukid võivad startida üksteisest eemal asetsevaist punktist ja kokku lennata õhurünnaku eesmärgile. Rünnatav jääb viimase hetkeni teadmatusse valitud rünnakuobjektist; tema õhukaitsejõud on hajutatud. Kusagil pole kindlustatud rahvuslik ja majanduslik elu õhurünnakute vastu. Tagalas ei saa enam elada rahulikult ja töötada, et aidata sõjarinnet. Sõdiva rahva kõik liikmed on võitlejad, sest nad on eranditult asetatud õhukallaletungi ohtu. Hävitustöö tehtagu täielik. Õhurünnakule saadetakse pommitusüksuste suurus ja arv olgu võimeline hävitama valitud rünnakuobjekti, nii et poleks tarvidust teiskordseks pommituseks. Olla suuteline teostama hävitavaid õhurünnakuid, tähendab saavutada ülemvalitsust õhus. Ülemvalitsus õhus tähendab võitu.

Douhet' põhimotiiviks on püüe saavutada maksimaalset kasuefekti sõjajõudude otstarbe-

kohase organisatsiooni ja rakenduse läbi, kusjuures pearõhk on pandud lennukiväele. Maa- ja mereväel tuleb asuda kaitseseisundisse, lennukiväe ülesandeks on massiliste õhukallaletungide teostamine. Võidud maal või merel ei otsusta sõja saatust, vaid ülemvalitsus õhus annab võimaluse peale suruda vastasele oma tahet õhukallaletungi abil. Lennuvägi peab saavutama ülemvalitsuse õhus ja võidu vastase õhujõudude ja abiallikate hävitamise ja võimaliste keskuste purustamise läbi vastase territooriumil. Sõda tuleb alata ootamatute löökidega õhu kaudu. Esimesed löögid olgu suunatud vastase õhujõudude hävitamisele. Pärast seda asutagu kohe kõigi vägivalla abinõudega tähtsamate elukeskuste hävitamisele vastase tagalas.

Aga rahvusvaheline õigus? Douhet vastab kuulsalt lennukiteehitaja Fokkeri sõnadega: „Arge kujutlege, et homme vaenlane, missugusesse rahvusse ta ka ei kuuluks, teeb vahet oma vastase sõjajõudude ja tsiviilelanike vahel. Ta suunab oma rünnakud kõige mõjusamate relvadega just tsiviilelanike vastu, olgugi et ta rahuajal parimate kavatsustega paberil kirjutab alla humanseimale lepinguile.“ Neile sõnadele lisab Douhet juurde: „Ei saa oodata kuni vastane võtab tarvitusele nn. ebainimlikud ja lepingutega keelatud relvad. See tähendaks initsiatiivi mängimist vastase kätte. Sõdimisvahendite jaotus inimlikeks ja ebainimlikeks kaotas tähenduse maailmasõjas. Sõda on alati ebainimlik; sõdimisvahendid erinevad vaid mõjuselt. Kes võitleb elule või surmale — teisiti ei saagi võidelda tänapäeval — omab püha õiguse kasutusele võtta kõik vahendid, et mitte hukkuda. Saata rahvas hukkamisele, et mitte vastollu sattuda mingisuguste paberiliste konventsioonidega, oleks hullumeelsus. Kitsendused, mis on tehtud näiliselt nn. barbaarsete ja kuritegeliste sõdimisvahen-

dite suhtes, on rahvusvahelise iseloomuga vale.“

Kuidas suhtub Douhet õhukaitsesse? Mõjusamaks aktiivse õhukaitses abinõuks peab Douhet vastase lennuväe hävitamist. Aktiivse õhukaitses maapealsete relvade mõjususse usub Douhet vähem, sest olevat võimatu muretseda neid relvi kõigi objektide kaitseks piisaval määral. Kodanliku õhukaitses vajaduses on Douhet veendunud täiel määral. Douhet' arvates tuleb teha kõik, et pehendada õhukallaletungide materiaalselt ja moraalset mõjusust: „Selles (s. o. KÕ vajaduses)* on vaevalt keegi nii veendunud kui mina, kuigi ma siin nõuan, et tuleb õppida resigneerima ja õhukallaletungidega sünnitada veel suuremat kahju. Sel alal (s. o. KÕ alal)* peab tegelikult korda saatma veel väga palju. Suures enamikus me elame tänapäeval veel ikka umbes samuti, kui ajastul, mil rahva era- ja majanduselu mõnesuguses kauguses rindest võis toimuda täies rahu ja julgeolekus. Vahepeal on olukord muutunud — kuigi praktiliselt pole võimalik kõiki tegevuspiirkondi mõjusalt kaitseda, on igatahes võimalik paljugi kohaldada uuestiloodud olukordadele... Üksainus resoluutselt ründav lennuk võib soodsal juhul juba sõja puhkemisel teha etteaimamatuid kahjusid. Seepärast olen arvamisel, et ei tohi tagasi kohkuda ühestki vaevast ega ohvrast, et siin, niipalju kui võimalik, muretseda abi; mida õhutundlikumad on rünnakuobjektid, seda raskem on nende õhukaitses ja selle organisatsioon.“

Douhet kirjeldab oma õpetuse vaimus oletatavat sõda Prantsuse-Belgia ja Saksa vahel aastal 19... Versailles' diktaatrahuieping' leeb mõõdapääsmatuks Euroopa talumatu poliitilise atmosfääri lahenduse sõjalisel teel. Mõne päevaga kogunevad poliitilisele silmapiirile ähvardavad kõuepilved. Rahvasteliit on võimetu vältima sõjalist konflikti. Põhja-Ameerika Ühendriigid deklareerivad oma erapooletust Euroopa asjus. Ööl vastu 16. juunil Saksa teatab telegrammiga, et algab vaenulist tegevust õhu kaudu paari tunni pärast.

Prantsuse-Belgia õhujõud, umbes 7500 kergest lennukit, on organiseeritud maailmasõja teadumuste tasemel. Saksa õhujõud 1500 rasket (2000—6000 P. S.) pommilennukit-õhuristlejat ja 180 luurelennukit on üles ehitatud douhetistliku doktriini kohaselt. Sõda puhkeb prantslaste õhurünnakuga saksa elukeskustele. Saksa sõjateade 16. juunil kell 06.00 kõlab: „Hommikul kella 4—6 vahel tugevad prantsuse õhujõud viskasid alla mõnisada tonni lõhke-, süüte- ja gaasipomme Kölni, Bonni, Koblenzi, Mainzi, Vormsi, Mannheimi ja Speyeri linnale. Inimkaotused on määratud. Tuhanded rahulikud elanikud, raugad, naised ja lapsed on tapetud või lamavad suremas. Saksa lennuväele tehti ülesandeks asuda tasumisele.“ Saksa lennuväe rünnakkolonid tungivad liitlaste õhu-

ruumi. Areneb äge õhuvõitlus vastaste õhujõudude vahel. Prantsuse lennuvägi ei suuda tagasi tõrjuda sakslasi. Saksa sõjateade 16. 6. kell 18.00 kõlab: „Lennuvägi, mis täna hommikul kell 7 tungis vaenlase õhuruumi, pommitas pärast vastase õhujõudude hävitamist Bordeaux', Limoges', Toulouse', Lyon'i, Rouen'i jt. linnu ning pildus üle 1000 tonni pomme Pariisile ja selle ümbrusele. Keegi ega miski ei suuda takistada enam meie lennuväge alla viskamast päevas vähemalt 3000 tonni pomme seal, kus see näib otstarbekohaseim, ja homsest peale algab meie lennuvägi päevaste operatsioonega, kuni vaenlasrahvad tunnustavad end võidetuks. Täna kella 8 paiku hommikul mõned liitlaste lennuväe üksused pommitasid Hannoveri, Magdeburgi, Leipzigi ja Dresdenit. Sellised rünnakud, mis oma tähtsusest sõja lõpp-eesmärgi suhtes, kujunevad mõttetuks hävituseks, ei tohi korduda. Iga rünnak Saksa maa-alale vastatakse meie lennuväe poolt sellega, et hävitatakse võrdse tähtsusega vaenlase maa-ala.“ 17. VI kell 06.00 avaldab saksa ülemjuhatus järgmise teate: „Täna öösel pommitasid liitlased Kölni, Koblenzi, Mainzi ja Frankfurti. Seepärast hävitab saksa lennuvägi täna kell 16 ja 17 vahel Namur'i, Soissons'i, Chalons'i ja Troyes'i. Nende linnade elanikke kutsutakse üles evakueeruma kuni tähendatud ajani.“ Saksa sõjateade 17. VI kell 23.00 kõlab: „Täna kella 6 ja 8 vahel meie lennuvägi purustas raudteid ja liiklusteid vaenlaste sõjaväe operatsioonipiirkonnas, kusjuures 150 otsustava tähtsusega piirkonnale visati umbes 3000 tonni pomme. Peale selle oli lennuvägi sunnitud saksa linnade õigustatud kaitse otstarbel hävitama Namur'i, Soissons'i, Chalons'i ja Troyes', missuguseid linnu hävitati õigeaegselt ja võidi evakueerida liitlaste valitsuste poolt. Homme jätkab lennuvägi süstemaatilist hävitustööd, et takistada liitlaste sõjavägede pealetungi...“

Douhet' õpetusele on vaieldud vastu. On väidetud, et Douhet' õpetust ei kinnita praktilised teadumused, et lennuvägi on väga kulukas ja kiiresti vananev väeliik, et ka maa- ja merevägi võib saavutada otsustavaid tagajärgi, et õhusõda on seadusvastane jne. Ometi on Douhet' teooria geniaalselt koostatud ja loogiliselt arendatud sõjapidamise programm, mis erineb teadlikult endiste aegade strateegilistest ideedest ja avab uue mõtteilma. Douhet'le ei antud osaks näha oma ideede tunnustamist ja teostamisele võtmist itaalia lennuväe reorganiseerimisel marssal Balbo poolt, saksa lennuväe ülesehitusel kindral Göringi juhtimisel, viimase ajal ka Prantsusmaal ja mujal. Douhet' kuju jääb püsima kui oma ajast kaugele üleulatava tulevikusõja prohveti kuju.

Kuivõrd douhetistlikud ideed lasevad end rakendada meie sõjajõudude ülesehitusel, jäägu otsustada sõjaasjanduse criteadajale. Siinkohal olgu vaid tähendatud, et Douhet, olgu-ki lennuväe offensiivse tegevuse äärmine pooldaja, oli veendunud sügavalt kodanliku õhukaitses vajaduses ja usku kindlasti selle tulemusisse.

*) Kirjutise autori selgitav märkus.

Tähelepanekuid

Poola kriminaalpolitseist.

==== T.-V. Kaup. ====

Kui 1936. a. algul selgus, et mul tuleb lähetuskorras kevadel sõita välismaale tutvuma Poola, Austria, Ungari ja Saksamaa kriminaalpolitsei organisatsiooniga, töörakendusega, töövõtetega jne., siis oli minu esimeseks mureks koostada töökava selle kohta, millega esijoones tutvuda välismaa kriminaalpolitseist. Mingeid materjale sel alal ei olnud, tuli teha selgitust väärivate küsimuste kohta järelepärimisi Politseikooli direktorilt ja kriminaalkomissaridelt. Kohtadelt saadud küsimustikes olid enamkorduvad: kuidas teostatakse kontrolli liikuvate kurjategijate üle, kuidas sünnib raskete kuritegude jälitamine, kuidas hoitakse kriminaalpolitsei ametkonna löögivõime ajakõrgusel, jne.

Kasutades Politseikooli direktorilt ja kriminaalkomissaridelt saadud küsimustikke, koostas in sp. A. Liit'i näpunäidetel süstemaatilise kava kasutamiseks. Selle vaatasid läbi abidir. J. Sooman ja Kohtukoja prok. kt. A. Assor, mõlemad tegid kavas väärtuslikke täiendusi, hr. A. Assor eriti vahistamise- ja ekspertiisiküsimuste osas.

Aprilli keskel saabusid Välisministeeriumi kaudu esijoonaste välisriikide nõusolekud nende kriminaalpolitsei-asutustega tutvumiseks ja 22. aprillil asusin teele.

Sõidueelsete askelduste järele tundus sõit algul igavana ja alles pärast mõnetunnilist sõitu oli saavutatud tavaline rongimeeleolu.

Elanike kiire juurdekasvuga rahvad on sunnitud muretsema tulevikus ka vägivaldsete abinõudega rahva juurdekasvule maad ja eluruumi, kui see ei lähe korda rahulikult teel. Sellest võib tekkida sõda rahvaste vahel elule ja surmale. Iga üksiku vahetu või kaudme osavõtt sellest võitlusest, kogu avaliku ja eraelu tegevuse ümberkorraldus selleks võitluseks on paratamatu. Õhukallaletungide läbi võidakse ju muuta kaugeimaid maakohti lahingväljaks. Seepärast on tungiv vajadus kodanliku õhukaitse järgi. Selle kõrval olgu meie tähtsamaid tulevikutülesandeid meie eluruumi täitmine oma inimestega rahvaarvu juurdekasvu tõstmise läbi.

*

Kirjandus: Giulio Douhet — Il dominio dell'aria, R. E. Strunk'i saksakeelses tõlkes, Berliin 1935.

P. Vauthier — La doctrine de guerre du général Douhet, Pariis 1935.

Reisijate välimusega, kõnekeelega jne. Eesti raudteel harjunud, ei olnud erilist üleminekut märgata ka Läti piiri ületamisel.

Põhjalikult muutus reisijaskonna ilme rongis keskööl Riias, sõidu jätkumisel Poola piiri suunas. Vagunid täitusid kätsevatate reisijatega, enamikus keskealised äritsejate tüübid. Nõnda kui nende keelekõla ja žestid olid nurgelised-räpakad, sama lohakas oli nende välimuski. Rahulikke ja meie raudteel tüüpiliseks kujunenud reisijaid võis näha Riia-Turmont'i vahel vaid üksikuid.

Järgmisel hommikul kella 7 paiku jõudsim Poola piirijaama — Turmont'i, kus normaalkell jaamahoone küljes näitas alles 6, Kesk-Euroopa aega.

Passi- ja tollirevisjoni sooritasid nii Läti kui Poola ametnikud meeldiva viisakuse ja kiirusega. Kuna Turmont'ist algab raudteel Kesk- ja Lääne-Euroopa roopalaius, tuli ümber istuda poola rongile.

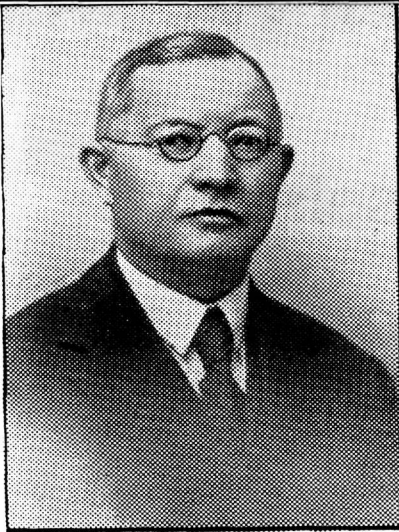
Reisijaid Poolasse oli vähe ja minul algas esimene päev Poola pinnal meeldiva üllatusega. Nimelt astudes poola vagunisse ja asetades paigale pakid kupoos, rullus mul ühe tundmata kaasreisijaga saksakeelne kõnelus, kusjuures minu kaasreisija osutus eesti üliõpilaseks Varssavi polütehnikumis (praegune Tapa linnainsener Mitt).

Kaasmaalasega oli reis palju meeldivam, ja pealegi hr. Mitt oli üle aasta elanud Poolas ja tundis põhjalikult sealseid olusid.

Sõit läbi Põhja-Poola oli võrdlemisi elamuste vaene. Maastik igavalt ühtlane-lame, põllukultuur algeline, rahvas vaene. Nende tähelepanekute tegemiseks oli vaguniaken küllalt avar ja peatused jaamades küllalt pikad. Mida lähemale jõudsim Varssavile, seda enam täitus rong. Rohkesti sõitis 3. klassis ajateenijaid sõdureid, nägin neid käituvat suitsule tuld palumas jne. päris korrektselt, kuid riietus ja käte puhtus oli allpool igasugust arvustust. Õieti võis märgata ida rüüpsust enamiku reisijate juures.

Kell 16.00 saabusime Varssavisse, kus raskusi oli jaamahoonest väljapääsemisel, nii tüütavalt palju oli seal pakikandjaid. Minul oli hr. Mitt'i näpunäidetel hõlpus leida sobiv tuba Varssavi Akadeemilises Majas (Dom Akademicki), mis asub Narutowicza väljaku serval.

Järgmisel hommikul sõitsin Aleja Róza 1 (Roo-side allee) Eesti saatkonda, kus esinesin Eesti saatkonnas minister J. E. Markus'ele. Viimane suhtus elava tunnustusega minu lähetusülesannetes

**Siseministeriumi
Üldosakonna
direktor
E. Kübarsepp
60-aastane.**

8. aprillil k. a. pühitses oma 60 aasta sünnipäeva Siseministeriumi Üldosakonna direktor Eduard Kübarsepp.

E. Kübarsepp sündis Tartumaal ja lõpetas Tartu Ülikooli õigusteaduskonna. Teenis vene ajal väga mitmel ametikohal. 1917. a. määrati Tallinna-Harju maakonna kreisikomissariks, missugusel kohal püsis kuni enamlaste riigipöördeni. Kreisikomissariks olles organiseeris ta omavalitsusi ja korraldas muide esimesi maakonnatöökogude valimisi.

15. nov. 1918. a. astus Siseministeriumi teenistusse ja kinnitati Siseministri abiiks, olles seejuures ka Asutava Kogu liikmeks. 27. oktoobril 1933. a. nimetati juubilar Kohtu-Siseministeriumi peasekretäriks ja 1. aprillist 1935. a. täidab Siseministeriumi Üldosakonna direktori kohuseid.

Juubilaril on suuri teeneid Siseministeriumi kujundamisel ja on väga ligidal seisnud politseiperele. Ka meie ajakirjale on ta pakkunud oma suurtest kogemustest ja teadmiste pagasist rida kirjutisi.

Juubilaril tähtpäeva tähistamiseks oli 8. skp. „Estonias“ koosviibimine, millest võttis osa tema sõpradering ja kaasametnikke.

ja oli tõsiselt huvitatud Eesti politsei viimaseist päevaküsimusist.

Saatkonnas selgus ühtlasi, et mul tuleb minna Poola politseivalitsuse ülemkomissari J. Jakubiec'i juurde, kes pidi täitma haigestunud kr.-pol. insp. J. Sitkowski kohuseid. Sõitsin Nowy Swiat 67, kus suures hoonete reas asub Poola politseivalitsus.

Ülemkom. Jakubiec'iga koostasime tööplaani 23. apr. kuni 9. maini tutvumiseks Poola kriminaalpolitseiga Varssavis. Hiljem esitles ülemk. Jakubiec mind politseivalitsuse staabiülemale insp.

F. Kozolubski'le ja politseivalitsuse ülemale kindral Zamorski'le. Poola politseijuhid osutasid meeldivat sõbralikkust.

Tutvumise politseivalitsuse juures asuvate siseseadetega (dakt. ja muud keskkartoteegid jne), otsustasime jätta edaspidiseks, kui olen juba enam-vähem tuttav Poola kriminaalpolitsei tööga. Seejärest sõitsime politseivalitsusest Varssavi uurimisametisse (Urząd Śledczy), mis õieti koosneb kriminaal- ja poliitilisest politseist.

Uurimisameti ülem, ülemkomissar S. Wasilewski oli viibinud maailmasõja päevil lühemat aega Eestis, ta kõneles hästi saksa keelt. Tema kulutas paar tundi, et anda minule pilti Poola politseiorganisatsioonist, eriti kriminaalpolitseist.

Põhijoontes on Poolas samasugune politseiorganisatsioon kui meil. Olulisem vahe seisab selles, et puuduvad iseseisvad kriminaalpolitseiasutused, on nn. uurimisametid (Varssavis on see erandlikult eksekutiivaparaat, teistes vojevoodkondades administratiivkeskus) ja uurimisosakonnad. Nendes on ühendatud kriminaal- ja poliitiline politsei, omades ühe asutuse-juhi, ühe kantselei, ühe fotolaboratooriumi jne. Sealjuures on aktiivtööl ametnikud samuti eraldi kui meil, omaette tubades ja omaette töökorruga. Uurimisametite ja -osakondade juures on asutuse ülemal abid — politseiohvitserid: üks kriminaal-, teine poliitiliste süütegude jälitamise alal.

Poola politsei on kõigis formatsioonides puhtriiklik, alluvusega siseministeriumile. Kõigis politseiliikides on ametinimetused ühed ja samad (välis-, kriminaal- ja poliitil. politseis). Teenistusastmed madalamast kõrgemale on järgmised:

posterunek (valvepost, vastab meie kordnikule), starzy posterunek (vanem valvepost, vastab meie van-kordnikule), przodownik (ülevaataja, vastab umbes meie allkonst.), starzy przodownik (vanem ülev., vastab umbes meie konst.), aspirant (aspirant, vastab umbes meie abikomissarile), podkomiszarz (alamkomissar, vastab meie abikomissarile), komiszarz (komissar, vastab meie komissarile), nadkomiszarz (ülemkomissar, vastab meie komissarile), podinspektor (alaminspektor, vastab meie inspektorile), inspektor (inspektor, vastab meie inspektorile), nadinspektor (üleminspektor, vastab meie inspektorile).

Alates aspirandist kõrgemale loetakse ametnikke politseiohvitserideks ja nad on juhtivatel kohtadel kas peavalitsuse juures või kohtadel, nii väl-pol. jsk. juht, krim.-pol. asutuse juht, tema abid jne.

Tsentralisatsioon Poola politseiaparaadis on teostatud puhtal kujul.

Vojevoodkonnas (umbes 2 miljonit elanikku) on kõrgeim riigivõimu esindaja vojevooda. Tema töötab tihedas alluvuskontaktis vojevoodkonna kogu politsei (jõudude) komandant. Viimasele alluvad vojev. maakondade ja linnade politsei (jõudude) komandandid.

Samu funktsioone, mis vojevooda vojevoodkonnas, täidab maakonnas (umbes 136.000 elaniku) starosta. Seepärast on viimasel maakonna pol. komandandiga sageli kokkupuutumisi jooksva politseitöö juures, eriti 1936. a. kevadel, mil Poola tööstuspiirkonnas levisid streigid ja tehaste okupeerimised.

Varssavi umbes 1.600.000 elaniku kohta on uurimisametis üle 800 ametniku, neist on 75 ametnikku välispolitsei jaoskondade juures, ülejäänud on jaotatud uurimisameti 11 brigaadis. Viimased on korraldatud süüteo eriliikide järgi. Esimesed kolm brigaadi jälitavad ainult poliitilisi süütegusid, neljas brigaad teostab valvet oma ja välismaa kõrgemate võimukandjate julgeoleku eest, ülejäänud 7 brigaadi on puht-kriminaalsüütegude jälitamisel ja ärahoidmisel.

Õisel valvekorril on uurimisametis üks brigaadiülem või tema abi ja igast brigaadist 2—3 ametnikku. Pealeselle on alaline valve uurimisametis ülesseatud alarmiaparaadi juures, mis on ühendatud üle 20 Varssavis asuva pangaga. See sisseade on ehitatud mõni aasta tagasi pankade kulul ja annab uurimisametis ning lähemas pol. jaoskonnas silmapilkselt alarmi ühes täpse kellaaja märkimisega, kui mõnes aparaadiga ühendatud pangas liigub võõras pärast panga sulgemist. Alarmi korraks on igal valvemeeskonna liikmel kindlaksmääratud täpne koht iga panga juures.

Ülemkomissar S. Wasilewski seletusel on see sisseade aidanud vähendada pankamurdumiste arvu Varssavis 120-lt umbes 60-le.

Saanud ülem.-kom. Wasilewski'lt ülevaate Poola politsei, kriminaalpolitsei ja Varssavi uurimisameti organisatsioonist jne., asusin järgmisel hommikul tutvuma tegeliku tööga üksikutes brigaadides.

Selgus, et kõigis brigaadides on normaaltööaeg asutuses äripäevadel kl. 8—15 (laupäevadel kl. 8—13.30) ja kl. 18—20, pühapäevadel ja pühadel kl. 10—12. Huvitavana tundus see, et brigaadiülemale hommikul brigaadi ruumesse tulekul ei esitata mingit ettekannet möödunud öö sündmusist. Brigaadiülemad põhjendasid seda seega, et tähtsamaist sündmusist informeeritavat neid kohe. Kui hommikul kell 8 on koos brigaadi ametnikest vähemalt 70%, siis peetakse brigaadiülema juhtimisel koosolek.

Koosolekul sündmusi ette ei kanta, vahetatakse vastastikku informatsiooni tehtud tähelepanekuist ja lahendatavast küsimusist, loetakse ette käskkirjad ja korraldused ja näidatakse ette kõik brigaadi järgi kinnipeetavad kurjategijad. Iga vahialusega kestab see umbes 10 minutit, kusjuures lastakse ettenäidataval viibida peakattes ja ilma, istuda, seista ja käia. Kogu aja kõneldakse ettenäidatavaga, et kuulda ka tema häält.

Ettenäitamisel ametnikke ei varjata (maskide või valgusega), kurjategijad väga harva tegevat ettenäitamisel stseene

Poola politseikooli kasvandikke rivis.

Kuigi arvatakse, et näit. murdvaras üldiselt satub oma erialale vastavalt 5. brigaadi ja osalt sellepärast ei näidata ette ühe brigaadi järgi kinnipeetavaid teise brigaadi ametnikele, on ka sellest palju kasu. Ametkond õpib nõnda isiklikult tundma kuritegelist elementi.

Kriminaalasjus kinnipeetavate vahialuste arv uurimisametis kõigub 30 ümber päevas, neid kõiki õpivad vastavate brigaadide ametnikud tundma. Sealjuures ei tule unustada, et lihtsad kriminaalasjad lahendatakse väl.-pol. jaoskondade juures, ka vahialused toimetatakse sealt otse kas vanglasse või kohtusse. Igal väl.-pol. jaoskonnal on kahe-kolmekambriiline arestiruum.

Pärast hommikust koosolekut jätkub jooksev töö brigaadis, mida juhivad brigaadiülem. Ainult eriti tähtsates asjades astub ta ühendusse uurimisameti ülemaga või tema abiga — kriminaalbrigaadide alal. Kel ametnikest on vaja jooksvates asjades pöörduda brigaadiülema poole, see märgib end ise hommikul kl. 8-ks, õhtul kl. 18-ks kirjalikult järjekorda brigaadiülema kabinetis. Selles järjekorras kutsub brigaadiülem ametnikke. Kiirete asjadega pääsevad teised muidugi esimeses järjekorras ülema juurde.

Poola välispolitseinikke rivis.

*Poliitilise
politsei
komissar*

*A. Tamm
45 - aastane.*

12. aprillil 1937 pühitses Poliitilise Politsei komissar Narvas Artur Tamm oma 45. sünnipäeva.

1. jaan. möödus 15 aastat sellest ajast, mil T. asus oma praegusele ametikohale.

Juubilar sündis 12. aprillil 1892 Porkuni vallas, lõpetas Narva gümnaasiumi, astus Tartu ülikooli, kus õppis 2 aastat arstiteadust. Õpinguist ülikoolis tuli juubilaril loobuda maailmasõtta mineku puhul. Lõpetanud 1915. a. algul Petrogradi Vladimiri sõjakooli, saadeti A. Tamm frontile, kus ta võttis osa roodu- ja pataljoniülemana paljudest lahinguist, näidates neis hiilgavat vahvust, mille eest dekreeriti teda 6-e Anna, Stanislause ja Vladimiri ordeniga ja Georgi ristiga. T. lahkus Vene sõjaväest kapteni aukraadis.

1918. a. detsembris astus juubilar teenistusse Eesti sõjaväkke ja määrati LR soomusrongi nr. 2 peale. Vabadussõja ajal teenis soomusrongidel mitmetel ametikohtadel ja pärast Vabadussõja lõppu nimetati LR soomusrongi nr. 2 ülemaks. Vabadussõjas ülesnäidatud vahvuse eest määrati A. Tammele tasuta maa normaaltalu suuruses ja prii kool.

1. dets. 1921. a. astus A. Tamm teenistusse Kaitsepolitsei Peavalitsusse käsutusametnikuna, kust 1. jaan. 1922. a. määrati Kaitsepolitsei Narva jaosk. ülemaks. Sellel kohal on juubilar püsinud vahet pidamata kuni käesoleva ajani, täites edukalt selle ametiga seoses olevaid raskeid ja vastutusrikkaid ülesandeid meie riigi sisemise julgeoleku ja kehtiva riigikorra kaitsepostil.

Soovime juubilarile püsivust, jõudu, head taset ja õnne jätkata veel palju aastaid samasuguse eduga oma tähtsate ülesannete täitmist.

Brigaadiülemail on tegevust rohkesti. Tingitud on see mitmest asjaolust. Kõigepealt Poola kriminaalpolitsei välisametnike hariduslik tase on võrdlemisi madal. Varssavi suurearvulises uurimisametis leidis ainult kümnekond välisametnikku, kel gümnaasiumiharidus, rõhuv enamuse oli algharidusega. Osalt sellepärast ongi poola kriminaalametniku isetegevus õige piiratud. Normaalselt peab ta igaks vahistamiseks ja läbiotsimiseks hankima brigaadiülema kirjaliku korralduse, mis

jääb juurdluse juurde; ka valvele, ülekuulamisetele ja teistele lihtsamaile tominguile asudes tuleb ametnikul nõutada juhtnõore ja nõusolek brigaadiülemalt.

Sealjuures ei saa poola krim.-ametnik peale üldtuntud erandite (ülekuulatava elukardetav haigus jne.) sooritada oma algatusel toiminguid, mis omaksid vormalise jõu. Seda on ainult prokurööri suulisel või kirjalikul korraldusel ettevõetud toiminguid. Ka läbiotsimise protokoll on alles siis vormiline, kui selle kinnitab vastav kohtuvõim. Läbiotsimisprotokollist saab läbiotsitu ära kirja 24 tunni jooksul pärast läbiotsimist. Kahtlusaluseid on politseil õigus vahistada 48 tunniks, siis tuleb nad vabastada või anda edasi ühes juurdlusega kas kohtunikule või prokuröri. Tarbe korral saab politsei üleantud vahialuse ühes juurdlusega kuni 14 päevaks tagasi oma korraldusse.

Jälitamistöö hõlbustamiseks vajalike lubade jne. andmiseks töötab Varssavi uurimisameti juures alaliselt üks abiprokurör ja üks kohtunik.

Mis veel ebasoodustab poola kriminaalametniku tööd, on liialt keerukas ja laialdane kantseleiline asjaajamine. Varssavi uurimisametil on üldkantselei, selle kõrval on igal brigaadil veel oma kantselei. Ja mõlemal pool kantakse iga toimetust, kiri ja asitõend läbi mitmest raamatust. Neid on iga brigaadi kantseleis juhendi, tähestiku, nimestiku ja mitmesuguste teiste nimede all paarkümmend. Selle kõrval peab iga välisametnik isiklikku raamatut, kuhu märgib igapäev brigaadi käskude-raamatust temale antud küsused ja nende täitmise või mittetäitmise käigu. Seda raamatut kontrollib brigaadiülem.

Teisest küljest on poola kriminaalametnik mittemi soodsamas seisukorras kui kolleegid mujal, kõigepealt on politsei koosseisud küllalt suured, nii tuleb Varssavis umbes iga 3000 elaniku kohta 1 kriminaalametnik (Tall.-Harju prefektuuris tuleb umbes iga 5700 elaniku kohta 1 kriminaalametnik). Teiseks ei ole Poola välispolitseil täita mingeid maksude sissenõudmisi ega muid eapolitsei ülesandeid. Seega on Poolas kogu politsei terveni heakorra ja julgeoleku valvel, kuritegude ärahoidmisel ja jälitamisel.

Siin on politseitöö suureks soodustajaks üldine elanike registreerimiskohustus nii linnas kui maal. Need registreerimisbürood on omavalitsusasutused ja politsei ei võta osa nende tööst. Küll aga kasutab politsei laialdaselt reg.-büroode kaastööd oma tegevuses. Politsei ei saada sinna kaarte mitte ainult üleriiklikult otsitavate, vaid ka elukutseliste kurjategijate kohta. Kui viimased muudavad oma elukohta, saadetakse see kaart vastavale politseiasutusele — tavaliselt uurimisametile või -osakonnale. Veel saadab politsei reg.-büroosse kaardid nende isikute kohta, kes ei ole sel het-

kel sisse kirjutatud, kuid kelle ülekuulamiseks, läbiotsimiseks jne. on tulnud käsund väljastpoolt, kas sise- või välismaalt. Isiku mitteleidmisel saadetakse kirjavahetus tagasi, kui aga hiljem otsitud isik laseb end sisse kirjutada, saadetakse teda oodanud kaart vastavale politseiasutusele. Seal on nüüd võimalik kas sooritada varem palutud toiming või teatada isiku ilmumisest temast huvitatud asutusele.

Poola kriminaalpolitseis on väga rohkelt tarvitusel valmistrükitud plankette, nii avaldiste, ülekuulamise, läbiotsimise, vaatluste jne. jaoks. Üheks tööhõlbustajaks on ka Poola KrKpS § 244, mis lubab politseil kutsuda välja kodanikke ülekuulamiseks, ettenäitamiseks jne. ja kutse peale mitteilmunuid esitada karistamiseks jaoskonnakohtule. Karistuse ülemmäär sarnases asjas on kuni 500 zlotti (umbes 300 kr.) rahatrahvi või 2 näd.aresti. Kutsed saadetakse välispolitsei kaudu, kas telefoniteel või kirjalikult, trükitud plankettidel.

Poola kriminaalpolitsei ei toimetata peaaegu sugi juurdluse juurde võetud esemete vaatlust, seda tehakse ainult siis, kui on karta, et juurdluse juurde võetud tõendid võivad aja jooksul muududa.

Politseile adresseeritud margistamata postisaadetised toimetab Poola post ilma juurdemaksuta politseile kätte. Seega hoitakse ära asjatu ajakulu teadete kirjutamiseks ja kättetoimetamiseks, ja mõnel juhul on säärestes kirjades andmed jõudnud õigeaegselt kohale (eriti andmed kavatsetava süüteo kohta).

(Järgneb)

Abikomissar Aug. Kahn'i juubel.

1. aprillil s. a. pühitses Nõmme politseijaoskonna abikomissar August Kahn oma 40. sünnipäeva.

Abikomissar A. Kahn sündis 1. aprillil 1897. a. 1916. a. ta mobiliseeriti maailmasõtta ja määrati Novgorodi sõjaväeülema staapi, kus teenis pikemat aega staabi kirjutajana. Vabadussõjast võttis abikomissar A. Kahn osa vabatahtlikuna, teenides sõjaväeametniku kohusetäitjana ja Varustusvalitsuse esindajana Rakveres, olles samal ajal 1. diviisi vorstivabriku ja köögiviljaaedade ülemaks. 2. mail 1922. a. astus A. Kahn politseiteenistusse Tallinna 2. politseijaoskonda konstaablina. Seega võib juubilar vaadata tagasi 15-a. politseitegevusele. 1927. a. lõpetas eksternina riigi tehnikagümnaasiumi ja jätkas õppimist kõrgemas tehnikumis. 5. mail 1930. a. määrati Nõmmele pol.-abikomissariks, kus praegu teenib ja jätkab õppimist Tartu Ülikooli majandusteaduskonnas. Abikomissar A. Kahn on abielus ja kahe poja isa.

Soovime juubilarile tema möödunud 40. sünnipäeva puhul palju õnne, edu, tervist ja jõudu oma tegevuse jätkamiseks vastutusriikka ülesannete täitmisel.

E. J.

Naine politseiteenistuses.

Aeg teeb kiireid edusamme ja ei sea raskete ülesannete täitmist mitte ainult meestele, vaid tõmbab enesega kaasa ka naised. Tänapäeva naine on ka ette valmistatud kõigeks ja nii leiame neid igasuguse töö ja teenistuse ülesannete täitmisel. Pildil näeme poola naisi politseiteenistuses, kes rivistatult läguvad tänaval. Mitte ainult Poolas ei ole naised politseiteenistuses, vaid ka mujal. Ka meil on naispolitseiametnikke, kes on teenistuses Tallinnas ja Tartus.

Politseiametnike puhkekodude ümber keerleb kibe korraldustöö.

Kevade saabumisega on politseiasutis käimas kibedad ettevalmistused ametnike puhkeaegade korraldamisel. Ollakse ametis puhkeaegade jaotamisega ja kogutakse andmeid, missugusel ajal keegi ametnik katseb kasutada puhkekodu ruume Narva-Jõesuus. On ju aeg selleks, sest veel mõni päev ja leiamegi juba suvitajaid kuerortides. Liikudes Narva-Jõesuus, näed juba kõikjal suvitushooneid ümber inimesi askeldamas ja kuuled haamrilöökide kaja. Valmistatakse kibedasti ette suvitushooneid.

Ka Politseiametnike Keskkogule kuuluvate ja politseiametnike kasutada olevate puhkekodude ümber on käimas kibedad ettevalmistustööd. Möödunud aastal, pärast puhkekodude majade ostu teostati nende juures niihästi sisemisi kui väliseid remonte ja ruumid korraldati kasutuskõlvuliseks. Käesoleval varakevadel asuti kodude kaunistamisele. Nimelt istutatakse kodude ümbrusse 300—400 ilupuud. Raskusi tekitab ilupuude hankimine, kuna kodukaunistamise aasta tõttu nõudmine ilupuude järele on äärmiselt suur. Politseiametnike

puhkekodude ümbruse kaunistamiseks hankitakse ilupuud Narva linna- ja metskonna aedadest. Ilupuudeks kasutatakse peamiselt neid puud, mis edukalt kasvavad Narva-Jõesuu maapinnal ja kliimaatilises olukorras. Kuna krundid on praegu veel korraldamata, siis teostub käesoleval kevadel puude istutamine peamiselt kruntide piiride

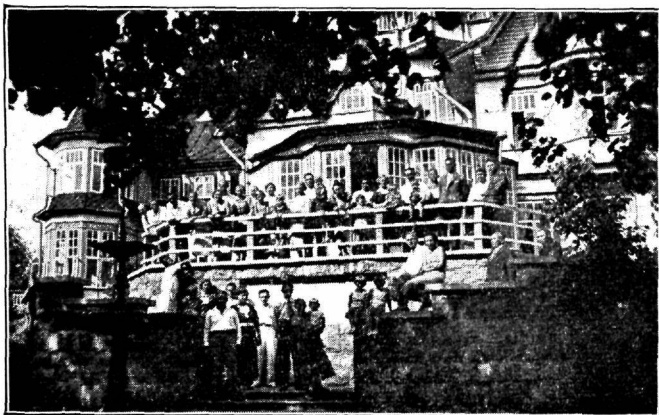

Politseiametnike puhkekodu „Pargitare“ tuba.

ja tänavate äärde. Ilupuude istutamine on praegu täies hoos ja teostub suure kiirusega, kuna töödega peab lõpule jõudma enne, kui puudele ilmuvad pungad.

Ka on teoksil praegu puhkekodude juures majahoidjate korterite remonttööd, mis möödunud aastal jäid teostamata aja puudusel.

Samuti jäi aja puudusel korraldamata ruumes vastavalt stiilile mööbli jaotus, mis eelolevaks suvitushooneajaks viiakse lõpule. Ühe sõnaga ollakse praegu kohal kibedasti ametis kodude sisustamise ja kaunistamisega, nii et suvitushooneajal puhkekodusse tulev ametnik oma perekonnaga leiab eest ilusa ja mugava kodu, kus võib rahulikult veeta oma puhkeaaja.

Politseiametnike puhkekodu „Jõetare“ Narva-Jõesuus.

Uus ajastu kodukaunistamistöös.

Ülemaaline hoogtöö algab uuesti.

=====
E. H. TRUUVERE.
=====

Möödunud aasta märtsis peeti Peaministri asetäitja Kaarel Eenpalu algatusel meie kodude kaunistamise küsimuse selgitamiseks rida koosolekuid, millest osa võtsid rea suuremate organisatsioonide ja ministeeriumide esindajad. Nende nõupidamiste tulemuseks oli Kodukaunistamise Hoogtöö Peakomitee ellukutsumine 23. aprillil l. a.

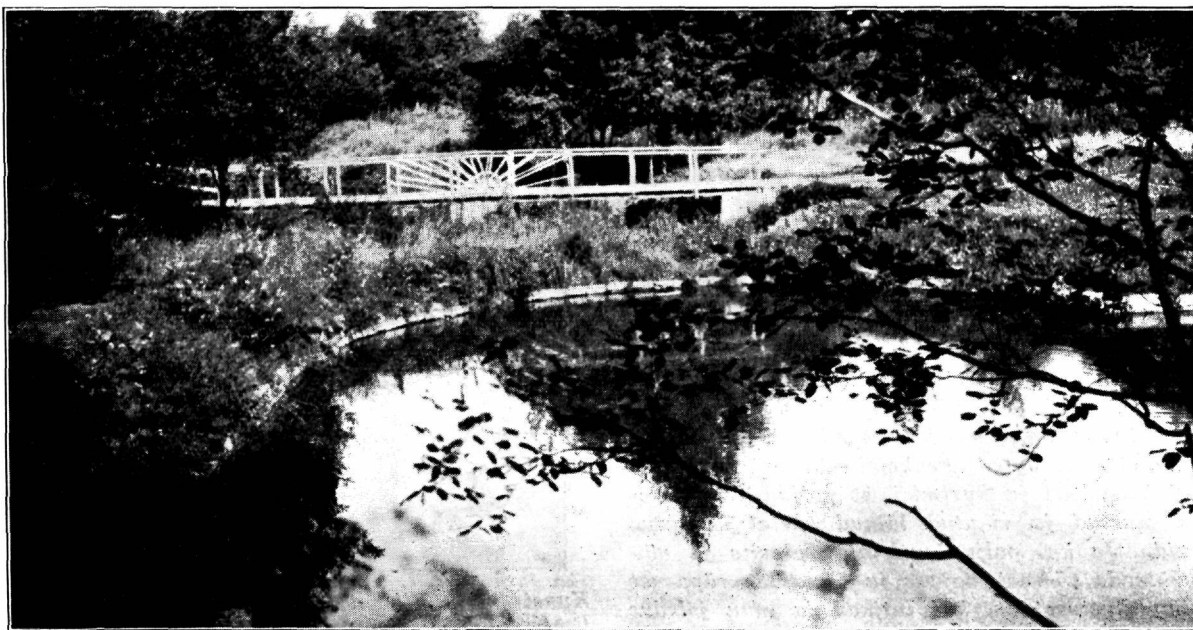
Toitlustamise hind ei tõuse.

Kuigi viimasel ajal toiduainete hinnad turgudel on tunduvalt tõusnud, siiski ei ole karta, et politseiametnike puhkekodusid kasutatavatel ametnikel ja nende perekonnaliikmeil toitlustamishind tõuseks. Kohal viibiv politseiabikomissar Pallas seletab seda seega, et tema katsub varakult hulgalisel määral soetada teatavaid toiduainete tagavarasid, mis annab võimaluse teatavaks kokkuhoiuks. Möödunud aastal ei olnud võimalust sääraselt asja korraldada ja toiduaineid tuli muretseda eranditult suvitushooajal.

Peakomitee asus tööle Riigivanem K. Pätsi poolt heaks kiidetud tegevuse põhimõtete ja peajoonte alusel, kusjuures Riigivanem ühtlasi andis nõusoleku hakata selle suure tähtsusega ja õilsa aktsiooni patrooniks, asudes seda täie innuga toetama nii moraalselt kui ka majanduslikult.

Hoogtöö juhiks kutsuti Riigivanema poolt Sotsiaalminister Oskar Kask, kes kauaaegse Pärnu linnapeana on võitnud laiadase kuulsuse kui oma kodulinna kauniduse ja heakorra tõstja. Peakomitee asus kohe tööle. Loodi ülemaaline tihe kohalike komiteede võrk, algatati istutamise-, puhastus- ja värvimistöid, hoonete värvimise instruktorid saadeti maale kursusi pidama, kirjastati vastavasisulisi brošüüre ja tehti tarvilikku propagandat mitmel viisil.

Möödunud aasta hoogtöö on annud häid tulemusi ja nüü organiseerimise alal kui ka tegelikus töös on saavutatud paljudes kohtades silmapaistvat edu. Kuid ometi nõuab kodumaa üldise välisilme tõstmise rahuldavale tasemele veel rohkesti mitmesugust korraldustööd. Selles mõttes algab käesoleval kevadel ja jätkub järg-

Sõjakooli õpilasilt kodukaunistamisel ehitatud kalatüük.

neval suve- ja sügishooajal kodukaunistamise hoogtöö uuesti ja senisest veelgi ulatuslikumalt. Tahetakse kõik kodanikud, organisatsioonid ja asutused kaasa tõmmata, et juba lähema aja jooksul anda kogu maale — meie linnadele, alvitele, maa tööstusrajoonidele, suvituskohtadele, maal leiduvaile avalikele paikadele, hoonetele ja üksiktalunditele — väliselt korrastatud ja kaunis ilme.

Ilu ja puhtus on korra produktid — ja seepärast ka meie politseipere, kui ametlik korra ning heaolu eest valvelolija, peaks kõigiti kaasa tundma ja kaasa lööma selle suure aktsiooni õnnestumisele. Pealegi kus selle hoogtöö mõtte tuliseks algatajaks on meie politseipere kõrgem šeff, hr. Siseminister.

Politseiametnikud, alates kõige nooremast kuni kõige kõrgemani, saavad nii ametisikuna kui ka erateel väga paljugi kaasa aidata kodukaunistamise tööle. Esimeseks mureks olgu kohe oma asutuse hoonete sisemise ja välise korra eest hoolitsemine, aedade ja plankude korraldamine ja võimalikult ka istutamistööde teostamine. Siin näidatagu algatust, esinetagu kavadega ülemustele, oldagu eeskujuks oma ümbrusele.

Politseiametnikel on ka suuri võimalusi nõuda või algatada puhastamistööde teostamist. Kus tarvilikud määrused sel alal kõike vajalikku ei võimalda nõuda, seal õhutatagu enama teostamist erateel ja heatahtlikult veendes ning soovitades. Kus alevites, valdades või linnades veel pole selliseid otstarbekohaseid ning laiemaid puhtusnõude määrusi, nagu seda „Rügi Teatajas“ leiate olevat mõnes teises omavalitsuses, seal võiksid politseiametnikud algatada nende määruste väljatöötamist ja maksmapanemist. Saavad ju linnades prefektid ja komissarid linnapeadega või maal ning alevites konstaablid valla- või alevivanematega ka erateel hästi läbi. Seda arvestades võiks õhutada omavalitsuste juhte nii mõneski küsimuses.

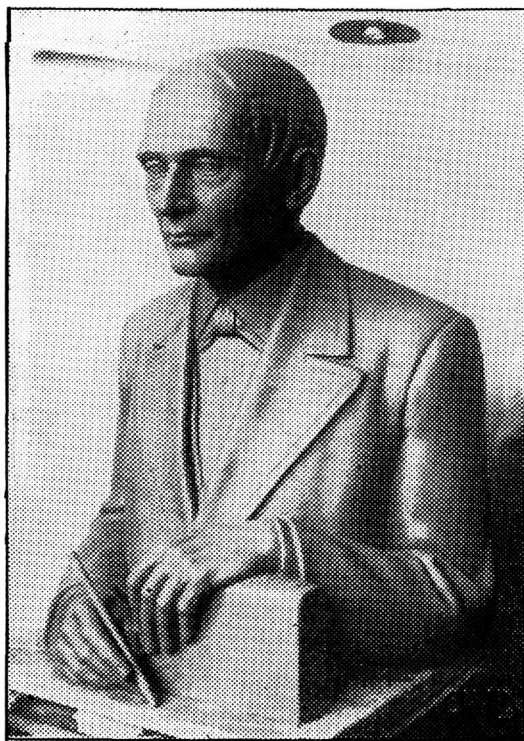
Ka võiksid politseiametnikud, kes enamasti kõik võtavad osa seltskondlikust tegevusest, kohtadel õhutada kaunistamise ja hea korra seltside loomist, kes järgnevatel aastail jatkaks ja süvendaks praeguste kodukaunistamise komiteede tööd. Erilist kaasabi võivad politseiametnikud näidata ulakuse ja mustuse vastu võitlemisel. Kodukaunistamise Hoogtöö Peakomiteele on saabunud palju kaebusi ja kurtmisi, et paljudes kohtades on murtud ja rikutud läinud aastal istutaiud puud. Ja kui palju kurdetakse alevite ja väikelinnade võõrastemajade ja öömajade räpasuse ning mustuse üle, kus lutikad ja muu jõledus on kodanikele piinaks. Siin on korraldajuri kindel käsi vältimatu ja siin olgu meie politsei-

ametnik euroopalikult kindla nõudmisega. Selleks õigustab teda meie riigi hea nimi ja rahva kõrgemad nõuded.

Kodukaunistamise hoogtöö mõte on leidnud üle maa laialdast kõlapinda. Üle kogu maa algab tänavu kevadel uuesti korraldamis- ja kaunistamistöö. Löögu siin kaasa kõik jõud, ka meie eeskujulikult organiseeritud ja populaarne politseipere. Iga algatus ja koostöö on kasuks kodumaa kaunidusele.

FR. TOOMUS'e TEOS „K. PÄTS JA EESTI TULEVIK“.

„Loov-Eesti“ kirjastusel ilmus raamat „K. Päts ja Eesti tulevik“. Selles raamatus antakse objektiivne ja kokkuvõtlik ülevaade meie lugupeetud hr. Rügivanema ja rügitelase elust ja elutööst. Meil on üksikuid ülevaatlikke kirjutisi ilmunud meie lugupeetud rügitelase kohta, kuid peab mainima, et süüraast, tervikut kujutavat teost siiski ei ole. Raamatu hind brošeeritult kr. 1,50 ja kalingurkõites 1 kroon kallim. Oma positiivse riikliku sisu tõttu peaks raamat leiduma iga eesti kodaniku kodus. Politseiametnike Keskkogu juhatus tunnustab nimetatud raamatu tähelepanuväärivaks. Politseiametnikel on võimalus nimetatud raamatut ühistellimisega osta teatava hinnaalandusega.

Kunstnik A. Ellerilt valmistati lauluisa dr. Fr. R. Kreutzwaldi pronksist rinnakuju, mis asetatakse kivist alusele ja püstitatakse 30. mail Rakvere Vallimäele.

Meie KÜSIMINE

Spordi kergejõustiku hooaja saabudes pöördusin Politseivalitsuse kehalise kasvatuse assistendi E. Kolmpere poole ja küsitlesin mõningaid selgitusi sel alal.

Kuidas areneb kehaline kasvatus politseis?

— Väga intensiivselt. Praegu on kibe treening suvehooajaks. Murdmaastikul treeningud on kestnud juba mõned kuud ja murdmaavõistlused kõigis prefektuurides viiakse läbi käesoleva ja mai-kuu kestel. Tallinn algab võistlustega 25. aprillil. Siis toimub murdmaajooks. Mujalt murdmaajooksu tähtaegade kohta puuduvad veel täpsed andmed. Peale selle korraldab Politseiametnike Kogu Spordisektsioon invaliididepäeval ümber linna traditsioonilise teatejooksu Politseivalitsuse abidirektori rändauhinna.

Mis suvehooajaks uudiseid?

— Suvehooaja tegevuskava on väga kirju. Korraldatakse rida võistlusi ja kursusi. Juunikuus teostub kõigis prefektuuride piirkonnis teenistliku iseloomuga kuuevõistlused ja augustikuus üleriiklikud võistlused. Välja pannakse rida väärtuslikke auhindu.

Peale selle korraldatakse käesoleval suvel instruktorete kursused ujumise ja vetel päästmise alal. On ju uppumishädalisile abiandmine politseiteenistuse lahutamatu osa.

Kuidas on üldine tase spordi alal?

— Sportlik üldine tase meie politseiperes on väga kõrge. Meie politseiteenistuses on rida sportlasi, kes kuuluvad rahvusvahelisse klassi ja jätkavad sportlikku tegevust ka eeloleval kergejõustiku hooajal. Kindlasti tulevad meie politseiametnikud-sportlased ka Eesti esivõistlustel meistrikohtadele.

Peale muu kavatakse Politseiametnike Kogu lähetada edukamaid sportlasi välismaale võistlusile. Kunas ja kes sinna sõidavad, see selgub hiljem.

Muretsetakse spordiabinõusid.

Senini puudus teatavasti krediit politsei spordiabinõude varustamise alal ja politseiametnikud olid sunnitud tarvitama kas üürina teiste spordiorganisatsioonide sporditarbeid või jälle olid sunnitud leppima väheste olemasolevate abinõudega. Käesoleval aastal varustatakse politseiaparaat hädavajalisemate abinõudega, nagu suuskade, stopperite ja teiste vahenditega. Peale selle tasutakse eelarve krediidist sportimiseks talvisel hooajal kasutatud ruumide eest.

Major R. Vaharo 40-aastane.

17. aprillil k. a. pühitseb major Rudolf Vaharo oma 40. sünnipäeva. Ta sündis Hageris kooliõpetaja pojana, kusjuures esialgse alghariduse sai kodus, kuna hiljem siirdus Tallinna J. Vestholmi gümnaasiumi. 1916. a. astus vabatahtlikult maailmasõtta ja lõpetas 1917. a. Gruusias sõjakooli. Võttis osa 1. Eesti polgu formeerimisest ja omakaitse organiseerimisest ja teenis Vabadussõja ajal 1. jalaväe rügemendis ja 1. diviisi staabis ja hiljem on teeninud mitmes väeosas ja olnud lähetusel mitmes eriväeliigis. 1929. a. lõpetas Kõrgema Sõjakooli ja hiljem pataljoniülemaate kursused. Pärast seda teeninud staažil soomusrongiülema ametikohal. 1934. a. määrati Passiivse Õhukaitse inspektoriks ja 1. veebruarist s. a. Kodanliku Õhukaitse ja Tuletõrje juhatajaks ning ühtlasi Tuletõrje korpuse pealikuks. Omab Vabadusristi, Vabadussõja mälestusmärgi ja teisi au-
märke.

Rakvere Politseiametnike Kogu tegevusest.

Rakvere Politseiametnike Kogu esimene tegevusaasta oli kõigiti intensiivne ja Kogu suutis tulemustega ellu viia üritused, mis seati üles tegevusaasta algul. Kogul oli tegevusaasta algul 79 tegevliiget, tegevusaasta lõpul 78. Kogu tegevuspiirkonda kuulub Viru-Järva Prefektuuri Virumaa osa, Rakvere ja Väike-Maarja politseijaoskondadega.

Möödunud tegevusaastal Kogu korraldas Väike-Maarjas prefektuuri piirkonnas asuvate Kogude laskesektsioonide vahelised laskevõistlused 15. septembril laskmises vintpüssidest, püstolitest ja väikekalibriolistest püssidest, kus saavutati võrdlemisi häid tulemusi.

Vaatluse tähtsusest *tulikahjude põhjuste selgitamisel.*

K. Puskar.

Kehtiva Kriminaalseadustiku järgi kuulub süüdamine raskete kuritegude liiki ja süüdlast karistatakse sunnitööga. Jälitaja suurimaks kohuseks tulikahju juhtudel on tule tekkimise põhjuse kindlakstegemine, et vältida süütute ilmaaegset kahtlustamist ja tõelise süütaja karistusest pääsemist. Kui võrd suure tähtsuse tulikahju juhul omab sündmuskohal vaatlus ja millist osa võib etendada sündmuskohal leiduv, näiliselt asjasse mittepuutuv ese, sellest allpool mõningaid juhtumeid nende ridade kirjutaja isiklikust praktikast.

Harjumaal X. vallas novembris 19... kella 21 paiku nähti üksikult asetseva taluhoone õlgkatust leekides. Mõne tunni vältel oli hoone kohal vaid söe- ja tuha-hunnik. Sündmuse ajal elutses talus omaniku õde M., kuna kahjusaaaja K. ise koos perega elas kümnekond kilomeetrit eemal. Nägijate tõendusel algas tuli rehealusest. Kahjusaaaja K. tõstis kahtlustuse süütamises kellegi V. vastu põhjusel, et V. kihlunud tema tütreaga, kuid kahjusaaaja polnud nõus abieluga V. halbade elukommete tõttu. V. ähvardanud põletada K. hooned, mis V. teades tule vastu olid kindlustamata. Et V.-d nähtud tulikahju eel sündmuskoha läheduses ja teda tuntu kui kättemaksuhimulist inimest ja et V. oli elukohata ning üleastumiste pärast tagaotsitav, siis kahtlus süütamise toimimises V. vastu oli kaunistigi põhjendatav. Edasi seletas talu ainuke elanik M., et ta saanud majast päästa vaid klaasita õlilambi ja voodivaiba. Ta oletas süütamist. Rehealusesse pääsenud ainult läbi eluruumide ja seal üldse ei oleval käidud kauemat aega.

Käesoleval juhul võis sündmuskohal vaatlusega selgitada hoone ruumide jaotuse. Vaatlusega selgus, et eriti

28. novembril m. a. korraldas Kogu kontsertballi Rakveres, käsitöölise seltsimajas. Balli eeskava oli väga sisukas ja osavõtt ballist väga rohkearvuline. Ball andis puhta sissetulekuna Kogule kr. 525,97.

Peale selle korraldas Kogu oma liikmeile ja nende perekondadele jõulupuu, millest võeti väga rohkearvuliselt osa.

Kogu spordi- ja laskesektsoonides tegevusaasta kestel arendati väga intensiivset tegevust poliitsei kehalise kasvatuse ja lasketaseme tõstmiseks.

Tegevusaasta lõppes kr. 976,46 ülejäägiga. Kogu 1937. a. eelarve on tasakaalus kr. 1881,36. Eelarves on nähtud ette spordi arendamiseks kr. 100, laskeala arendamiseks kr. 300, kultuuriliseks ürituseks kr. 250, inventari soetamiseks kr. 1000 ja ettenägematuteks kuludeks kr. 231,36. 1937. a. tegevuskavas on ette nähtud senise tegevussuuna jätkamine ja selle intensiivsemaks muutmine. Kogu juures sektsioonina teotseva abiandmiskassa tegevus on väga intensiivne. Otsustati lisaks seni asutatud sektsioonidele Kogu juurde asutada veel kultuursektsoon ja jahindus- ja kalastussektsoon.

paks tuhalade asetses rehealuse ruumi nurgas, kus asusid haganad, mis aga tugevasti laiali olid rehitsetud, nagu oluaks ametis siilid, kellele teatavasti viisiks tuleasemel tuhnida. Selgus ka selle põhjus: tuleasemelt oli otsitud ja leitud metallraha, mis kokku sulanud. Ka paberraha hoitud haganates, ning tuhas leiduski plekk-karp, mille ettevaatlikul avamisel selgus, et selles oli paberraha, tublisti söestunud, kuid kiri selgelt loetav. Raha omanik M. eitas enne tulikahju karbi juures käimist viimase mõne kuu kestel ja teatas, et tal karbis pidi olema 1000-margalisi ja kõige peal üks 500-margaline. Andmete kogumisega selgus, et enne tulikahju oli kahjusaaaja õde M.-i käinud külastamas läheduses elutsev L., kes ühtlasi ostnud M.-lt naela võid ja maksnud kolme 25-margalise paberrahaga, mis tema lahkudes jäänud elutuppa lauale. L.-i lahkudes kella 21 paiku märkas ta enne kojujõudmist tulekuma. M. andis seletuse, et L.-lt saadud kolm 25-margalist paberraha jäänud elutuppa lauale ja hukkunud tules. Sündmuskohalt tubast leitud plekk-karbis kõigepeal asetses aga kolm 25-margalist paberraha, siis 500-margaline ja allpool 1000-margalised, mis vaatlusel fikseeriti. Siitpeale õige põhjuse lahendamine oli lihtne. Kohe pärast L.-i lahkumist oli M. käinud saadud raha karpi panemas, tarvitades seejuures valgustuseks tikutuld, kuna kartis vargaid ja rahakarpi käis külastamas tavaliselt pimedas. Käesoleval juhtumil karbi peidukohta mitteleides, süütas tikust tuld, millest süttisid kuivad haganad ja kuiv ja tolmunud õlgkatust.

*

Ühes Harjumaal vallas süttis õhtul N. talu karjalauda otsa ehitatud põletismaterjaliruum, mis asetses ühise laastukatuse all. Kuna hoone müürid olid kivist ja karjalauda lagi betoonist, põles ära põletismaterjaliruumi lagi ja hoone katus. Tuli algas ruumis haokubudest, missuguseid seal oli mõnisaada. Omanik kahtlustas kaht noormeest, kelledest teine tema teenistusest oli vallandatud ulakuse tõttu. Ka olevat nende noormeeste poolt tihti lendu lastud ähvardusi kahjusaaaja aadressil. Kahtlusaluseid nähti liikumas sündmuskoha läheduses tulikahju eel. Enne tule algust olid tule tekkimisruumi ukсед lukustamata, võimaldades kerge juurdepääsu tule-süütajale. Kuni asja jälitamiseni sündmuskohal oli hoitud muutmatult. Õnnekombel oli tules vähem rikutud lae tala, mille külge olid kinnitatud elektrijuhtmed. Silmitsedes veepaagi kohal tala küljes asetsevaid elektrijuhtmeid, võis näha nende isolatsiooniriket. Voolujuhtmete isolatsiooni rike oli tekkinud lael asetseva veepaagi läbi, mis juhtmed alaliselt hoidis märjad. Vigastatud voolujuhtmed võimaldasid lühiühenduse, tekitades sädeme, mis süütas omakorda laes tolmuga ja ruumis olevad haokood.

*

Salomonsky-tširkuse süütamise selgitamises etendasid peaosa kiirelt toimitud vaatlus ja asitõendid, mis seejuures saadi. Kiire kohale saabu-

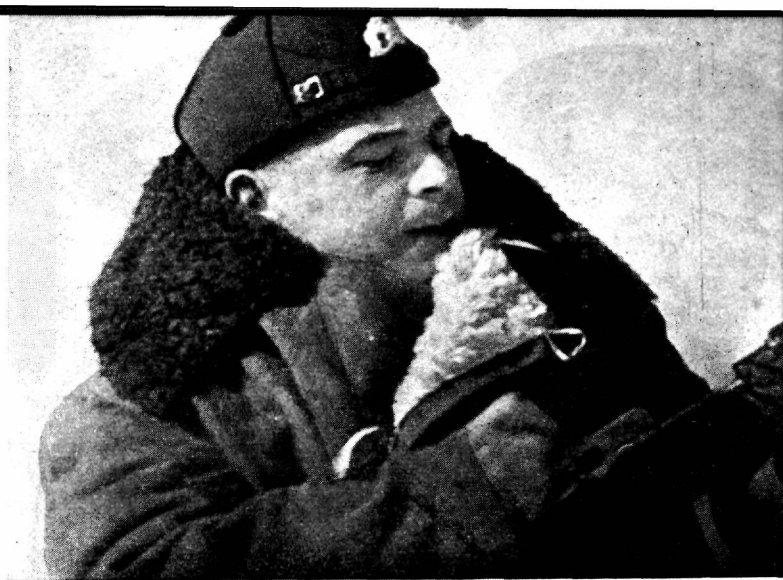
Salakaubitsemine rannikul.

Ei ole riike, kus ei peetaks alalist võitlust salakaubitsemisega. Sellega teotsevad väga laialdased ringkonnad ja salakaubitsemise vastu võitlemine on seotud suurte raskustega. On eksisteerimas isegi vabrikuid, mille toodete levik omal maal on niivõrd väike, et selle olemasolu üldse poleks mõeldav, kui see oma toodangut salakaubana ei saaks levitada välisriigis. Sellest sõltuvalt teotsevad nn. rahvusvahelised salakaubitsejate organisatsioonid. Oleme harjunud tähele panema, et rahvusvahelised salakaubitsejate organisatsioonid on teotsenud peamiselt narkootiliste ainete levitamise, nagu kokaiiniga jne., see oli aastakümnete eest ja nii on see tänapäeval. Narkootilisi aineid on kerge levitada: need on kaalult kerged, võtavad eneste alla võrdlemisi väikese ruumimahu, seejuures on need aga küllaldaselt kõrgehinnalised ja kilogrammised operatsioonidki annavad tohutu suuri tulusid. Narkootiliste ainete sissetoomine Eestisse on võrdlemisi väike, kuna tarvitarjaskond on liigagi piiratud. Narkootilised ained salakaubana otsivad turge neisse riigesse, kus suurem tarvitarjaskond.

misega avanes jälitajale võimalus nentida, et tegemist on süütamisega, kuna kutsutamiseks tarvitatud vee pinnal võis näha lillasid (violett-) rõngaid. See juhtis tähelepanu süütaaine — käesoleval juhul petrooleumi — tarvitamisele. Süüteo toimijal teo läbiviimine oli isenesest hästi läbi mõeldud ja väiksemgi tähelepanematus jälitaja poolt ja viivitus oleks võinud põhjustada asitõendite kaotamist. Seda enam, et kahjusaja poolt püüti tähelepanu juhtida sellele, et tuli võis saada alguse fallis õlgedesse ettevaatamatult visatud paberossi-otsast. See oletus hahitus, kui selgus, et katuse present oli kunstlikult tehtud tuldvõtvaks petrooleumiga.

*

Võiks tuua sel alal veel palju analoogilisi kirjeldusi neist juhtumitest, kuid näiteiks jätkub neistki. Jälitajal sarnaseil juhtumil olgu esimeseks käsuks: kõrvaldatagu kõik asjasse mittepuutuvad isikud sündmuspaigalt ja ärge lastagu neid seal tuhnida, sest ei või teada, milliseid jälgi viimasega võib hävitada. Tarvis ilmuda kiirelt sündmuskohale, kuid kohal olles arendatagu vaatlus kavakindlalt ja põhjalikult, sealjuures peatagu meeles kõik võimalikud süttimisviisid. Jälitajale ei ole lubatud avaldada oma arvamusi kõrvalisile isikule, küll püüdu ta teada saada sündmuskohal viibinute arvamusi sündmusest. Jälitaja poole pöördutakse tihti küsimustega, mis asjas on selgunud, kuid selle juures ei tohi anda vastust, mis on seoses tegelikkusega. Ei ole lubatud, et vaatluses antakse asitõendi leiukohaks tulease, kui asitõend jälitaja poolt leiti mitte tuleasemelt, vaid juba sealt emaldatuna, kas tuletõrje või kustutustöödest osa võtnud isikute poolt. Sündmuskohalt ei või lahkuda enne, kui ollakse päris kindel, et iga pisemgi üksikasi on vaadeldud.

Füürivalvur kutsub kordonist abi.

Üldiselt võib mainida seda, et salakaubitsemine meil kujuneb hoogsaks mõni aasta pärast Vabadussõda, mil hakati meile tooma salakaubana väga mitmesuguseid artikleid, küll naaberriigist, küll mujalt. Suurimaks ja tähtsaimaks salakaubaobjektiks kujunes siiski ranniku salakaup — piiritus, mis tungis isegi sisemaale.

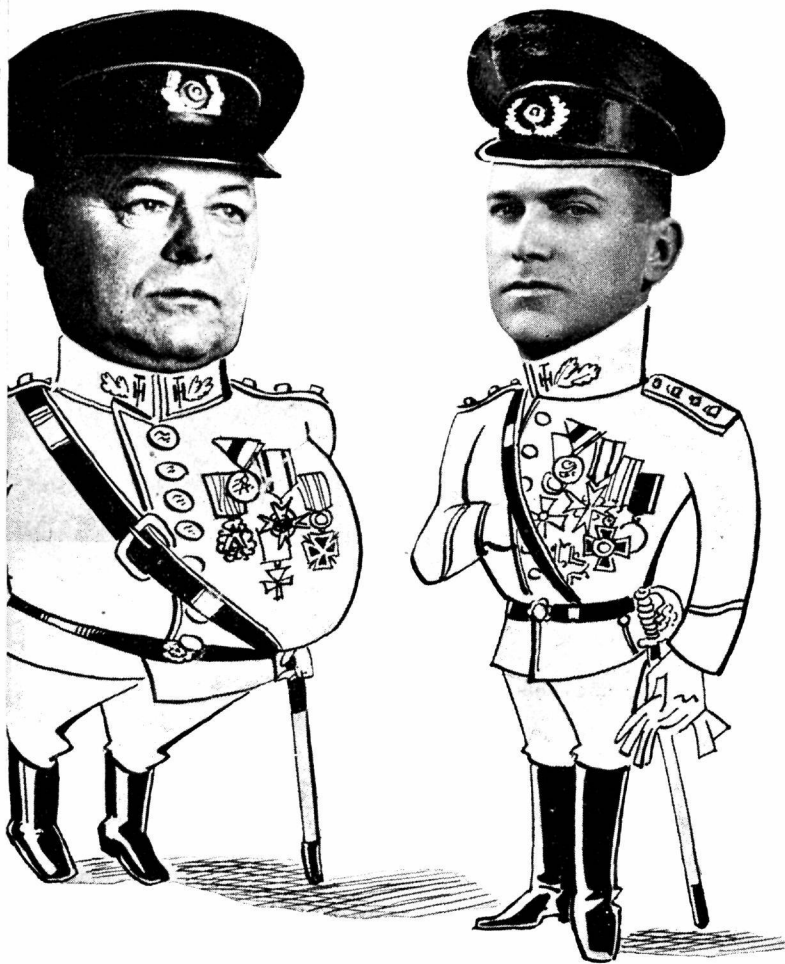
Kutselised ja asjaarmastajad salakaubitsejad.

Meie võime salakaubitsejaid üldiselt liigitada kahte liiki: asjaarmastajad ja kutselised. Asjaarmastajaiks võime nimetada neid, kes meile sissetoomiseks keelatud või tollimisele kuuluvaid esemeid katsuvad sisse tuua salaja juhuslikult, kuna kutselisteks neid, kes oma kutseks on valinud salakaubitsemise. Pärast Vabadussõda teotsevad salakaubitsemisega nn. asjaarmastajad, kellest lühikese aja kestel kujunesid kutselised salakaubitsejad. Eriti kindlakujuline kutseline salakaubitsejate personaal kujunes välja rannarahvast, kelle peamiseks sissetulekuallikaks oli kaluriamet. Ei möödunud palju aega, kui neist moodustusid isegi sääraseid organisatsioonid, kes teotsevad hulgaliselt salapiirituse mandrile toimetamisega. Senine tujukas leivaisa — meri — hakkas kalureid toitma salakaubitsemisega.

Randlaste kaluriamet jäi nagu sildiks, mille varjus salakaubitsemine võis edukalt teostuda. Salapiirituse sissetoomine andis verratult häid sissetulekuid, missuguse asjaolu tõttu keelatud äritsemine muutus isegi sääraseks kireks, et salakaubitsejaid ei taltsutanud nende sissekukkumised ja karistused. Hoopis selle vastu, salakaubitsejaist kujunes säärane tugev organisatsioon, kus valitses omapärane vankumatu distsipliin ja

kirjutamata seadused.

Neis organisatsioonides valitses kindel kord ja ei olnud reetjaid. Kuna randlaste oma iseloomult on külmad ja kinnised, siis ei olnud organisatsioonides ka eksimusi distsipliini vastu ja veel vähem kirjutamata seaduste rikkumisi. Kes aga pidi nende vastu eksima, kas või juhuslikult, sel ei olnud enam paika omasuguste hulgas ja halastamatult hüljati salakaubitsejate ringist.

Vasakul: Tallinna 6. jsk. politseikomissar A. Plink, kes vahetpidamatult olnud 10 aastat samal kohal komissariiks.

Paremal: A. Randveer, kes pühitses k. a. aprillikuus 10 a. juubelit Sadama jsk. politseikomissarina Tallinnas.

Peremehed ja orjad.

Aegamööda kujunes salakaubitsejate organisatsioones välja teatav kaader, kusjuures need, kes olid rikastunud küllaldaselt salakaubitsemisega, etendasid peremehe osa, kelle teenistuses aga seisid käsilased. Viimaseiks osutusid need, kellele tuli tegelikult salaveos riskida ja kes sissekukkumistel vaikselt kandsid neile määratud karistuse. Tavaliselt on need varemkaristatud isikud, kes elavad ühepäeva elu. Neil ei ole elus midagi kaotada. — Kõige selle juures on need omataoliste hulgas teatava oreooliga ümbritsetud ja omavad suure aupaiste rannarahva keskel.

Need inimesed ei ole hoolimatud mitte üksi oma saatuse vastu, vaid on seda ka salakaubitsemist jälitavate võimude vastu, ja sellest sõltuvalt ongi piirivalvuri teenistus salakaubanduse rajoonis elukardetav.

Salakaubitsejais lõmab kättemaksuiha.

On huvitav tähele panna salakaubitsejate hingeelu. Nad on küll põhiloomult jäänud merelt karastatud ja tormist kaisutatud randlasteks, ent neisse on juurdunud salakaubitsemisega seoses ka uusi argumente, mis kõnelevad

hoolimatusest ja kättemaksust. Vaevu keegi salakaubitseja teist reedab, ja kui see peaks juhtuma, siis tasutakse see kätte. Kättemaksuiha hingitseb salakaubitsejais samuti nende piirivalvurite ja politseiametnike vastu, kelle küüsi nad kord on sattunud, neile sepietakse kättemaksu. Seepärast ongi piirivalvurite ja politseiametnike teenistus neis rannikkohtades, kus merelt valgub salakaup mandrile, küllalt raske ja riskantne. Huvitavaid juhtumeid salakaubaveo tabamisist teavad paljud piirivalvurid jutustada. Nüüd on õnneks salapiirituseveo õitseaeg läbi, viimaste aastate kestel on sissekukkumiste arv silmanähtavalt vähenenud ja sissetoodud liitrite arv hoopis kokku kuivanud. 1923. a. toodi salakaubana sisse 410711 liitrit piiritust, 1924. a. 20660 liitrit, 1925. a. oli märgata tõusu, kuna 1926. a. langes liitrite arv 7000 peale. See püsis ka 1927. a. 1928. a. aga tõusis salapiirituse liitrite arv 11.982 peale, 1929. a. 16.000 peale ja 1930. a. 31.000 peale. 1931. a. oli olukord peaaegu endine. Pisut langust näitas 1932. aasta, kuna 1933. a. tõusis see kohutavalt kõrgele — 36.673 liitritele. Siit algas langus, mis kestis järjekindlalt kaks aastat, ja kolmandal, s. o. 1936. a. jäi enamvähem endiseks. Möödunud 1936. a. kestel toodi salakaubana sisse 4479 liitrit salapiiritust.

Salaveo tabamiste juhtude arv oli kõige kõrgem 1930. a., nimelt 503 ja kõige väiksem 1935. a. — 36 juhtumit. Möödunud aastal oli tabamiste arv 47.

Kindlasti huvitavad lugejaskonda need põhjused, mis pärast salakaubitsemise on raugenud. Üheks mõjusaks põhjuseks oli see, et 1935. a. sõlmiti Soomega alkoholikaupade konventsioon, millega ühinesid teatavasti veel Saksa, Taani, Läti, Leedu, Norra, Poola, Rootsi, N. Vene ja Danzigi vabalinn. Nimetatud leping eeldab, et lepinguosaliste lippe kandvad laevad ei tohi teostada salakaubitsemist Baltimerel. Nii pidid laevad, mis olid piirituseveo teenistuses, merelt ajutiselt lahkuma, et muretseda väljaspool konventsiooni seisvate riikide lippe. Nii näemegi salapiirituse sisseveos järgmisel aastal silmanähtavat langust, mis alles mõne aasta järele näitas jälle tõusutendentsi, ning 1933. a. tõusis haripunktini. Pärast seda on olnud järjekindel langus vähemate muudatustega.

Teiseks kahtlemata tähtsaks teguriks on piirivalve energiline tegevus ja jälitamisvahendite täiendamine.

Kunas algab salakaubitsemise hooaeg.

Salakaubitsemise hooaeg algab sügisel pimedate ööde saabumisega. Siis kasutatakse iga võimalust, et ööpimeduses piirituselaadungit laevalt nihutada randa. See polegi kerge ülesanne. Vahest tuleb laadung merregi puistata. Selle järele peavad valvet tihti peale nii piirivalvurid kui ka salapiiritusevedajad. On ju huvi kõige muu juures jälitajail tabada ka süüdlasi. Süüdlane sageli ei märkagi valvuri hoolast silma ja langeb merele piirituse järele minnes valvuri löksu. Kui salapiiritus suudetakse toimetada randa, siis libiseb see juba kergesti sisemaale. Sisemaale toimetamine sünnib väga suure leidlikkusega. Kord veereb ta silgutünnides, kord veetakse piimanõudes ja vahest isegi säärase uskumatute vahenditega, mille peale harilik kodanik ei oskaks tähelepanu pöörata. Piirivalvur ja politseinik peavad kõiki

Kordniku sammud.

Vahest võib kordniku sammude kaja teha jünesest lövi. Kuidas see metamorfoos sünnib, see on hingeteadlaste asi. Mina seda seletada ei oska.

Ma jutustan parem terve selle loo.

Algas see nüi, et proua Angervaksal oli sünnipäev. Sünnipäev nagu sünnipäev ikka. Napside ja sakusmentidega. Oli rassoljet, oli vasikapraadi ja oli krakovski vorsti kah. Pärast pakuti likööri kohviga.

Tube muidugi tulvil külalisi. Iga seltsi ja iga laadi külalisi. Mõnel eluskaal puuda paar. Aga mõni päris vibalik. Nüi et karda, läheb äkki pooleks.

Oli seal ka keegi plika, Tiina Tipu, 22-aastane ritsikas. Süidsukad ja kuldhammas paremas suunurgas. Nägus tipsike — pole midagi öelda, ja särtsu ning tuld täis. Muudkui oeh ja aeh ja et ah, mis te nüüd!

Eks nüisugune asi võttis mõnelgi meesküla-lisel südame alt soojaks. Toomas Takerjal pani vere päris keema. Noobel noorisand oli see Toomas Takerjas. Kurgualune lipsusõlme täis ja õlgade laiust andis päris mõõta. Meetrit poolteist vähemalt. Ning vatti mis sinna topitud, alla 5 kilo polnud rääkidagi!

Ühesnaga — nagu moelehelt maha astunud.

Ja ega säärase mehe vastu teised palju saanud. Ainult pealt vaatasid, vanad käbid nüisugused, kuidas Toomas Takerjas krapsas muud-

hoolega silmas pidama ja peavad vastukaaluks veel leidlikumad olema kui kaval rannarahvas.

Peab mainima, et meie salapiiritusevedajad juba aastaid tagasi ei pööranud tähelepanu ainult meie mandrile, vaid nad otsisid turgu oma kaubale kaugemalt: Rootsist ja Soomest. Selleks moodustati isegi omavahelised organisatsioonid, kes teisel pool lahte olevate „ärikaaslastega“ astusid ühendusse.

Nüüd peab küll kinnitama, et salapiiritusevedajate õitseag on läbi. Ei näe ka rannaraha hurtsikud silmanähtavat rikastumist. Peab vaid sellega leppima, mis on aastate eest ja aja jooksul kätte võidetud ja neil loorbereil tuleb puhata. Valgub ju vähehaaval mandrile veel piiritust, kuid see ei tekita erilist muret jälitavale ametnikele.

Üldiselt peab mainima kokkuvõttes seda, et piirivalvuri elu ja teenistus rannaraha keskel on hoopis iselaadne võrreldes seda Eesti—N.—Vene piiril ja Eesti-Läti piiril oleva piirivalvuri teenistusega. Eesti-N. Vene piiril on tihti peale kokkupuuteid salaja üle piiri käijatega, kuna Eesti-Läti piiril tuleb küll võitlust teostada salakaubitsejatega, kuid see pole kaugeltki oma iseloomult sarnane rannas valitseva salakaubitsemise vastu võitlemisega.

kui siia ja sinna. Kord toidu ja kord kastmekannu järele, et mida ma, preili, võin teile pakkuda?

Ja pärast, kui minekuks läks, Toomas Takerjas endastmõistetavalt torkas kalossid preili Tipu kingakestele.

Toomas Takerjas torkas kalossid prl. Tipu kingakestele.

„Küll mehkeldab!“ — ütles üks peokülalist. „Paha päris vaadata!“

„Teie,“ vastas Toomas Takerjas, „minge kadudesest süüisaks. Õngeritv nihuke! Aga mina saadan preili veel täna koju.“

„Kas preili Tipu kaugel elab?“ — küsis mees, keda nimetati õngeridvaks. Ei pannud Takerja tähendusi tähelegi. Peenelt, kuramus, tegi!

„Kaugel, kaugel,“ ütles preili Tipu ja naeris. „Võiks siis autoga!“ — lisan õngeritv. „Ma helistan autode seisukohta, preili Tipu?“

„Eh,“ ütles Toomas Takerjas. „Kus on hatisill alles. Vägisi hakkab inimesele külge!“

Toomas Takerjas võttis preili sõnalausumata käevangu. Kergitas oma tuliut kaabut ja ütles: „O revuaar, moor ja vaar.“

Ning läksid siis mõlemad.

„Kas autoga või?“ — küsis preili Tipu.

„Kus nüüd autoga!“ — nohises Toomas Takerjas. — „Jalgsi ikka patseerime. Klaar õhk teeb ka pea klaariks. Minul meeldib ikka värske õhu käes jalutada!“

Peenelt valetas see Takerjas. Ei meeldinud, kurivaimule, jalutamine midagi. Aga raha — vaat raha polnud taskus!

„Ärge pange pahaks, kullake,“ ütles preili Tipu. „Egas ma muidu poleks rääkinudki. Aga pimedad tänavad, teate. Ja masuurikad...“

Toomas Takerjas ajas rinna ette ja kõhatas hääle puhtaks.

„Masuurikad, masuurikad ei tähenda midagi. Küll ma neile alles näitan! Sulinäod nüisugused!“

Ja mis masuurikaid nüisugusel laial, valgustatud tänaval võibki olla? Iga minut kusagilt nurga tagant vurab auto või tuleb vastu mõni hiline kojumineja.

Lust päris jalutada!

Süis aga keeras preili Tipu ühte põiktänasse.

„Hm,“ ütles Toomas Takerjas. „Päris pimedavõitu.“

Ütles nüi ja hääl lõi värisema. Aga päris õigus oli Takerjal. Tänav oli kitsas ja porine. Pime. Nagu oleks kartulikott äkki pähe topitud. Ei näinud paari sammu kaugusele.

Ja väravaalused mustendasid saladuslikult. Nagu võiks iga silmapilk kusagilt värava varjust mõni teeröövel, puss hammaste vahel, välja karata.

Vaat kus jõhvikas! mõtles Takerjas. Küll tassis mu alles punkrisse!

Aga valjult küsis: „Kaugel veel?“

„Ei enam,“ vastas preili Tipu. „Kas kardate või? Mina küll ei julgeks üksi öösel siit tänavalt läbi minna. Huu!“

„Äh!“ — katsus Takerjas irvitada. „Ei tea, keda siin kartma peaks!“

Aga samas tundis kuidas külm higi valgus otsaette ja hambad hakkasid lõgisema. Mõni samm eemale, pööras varju, seisis kahtlane tüüp. Püüdis nagu hoiduda plangu varju.

„Siin, armsake,“ jatkas preili Tipu midagi märkamata, „rööviti mineval aastal üks mees paljaks. Ja paar aastat tagasi tehti ühele teekäijale siin lühike lõpp. Ei mina küll julgeks üksi öösel siit mööda minna. Aga teie — mis teil, kallike, ometi on — hambad plagisevad päris suus?“

Susi söögu neid naisterahvaid! — mõtles Takerjas. Keetsin endale supi! Va' ogar nihuke! Lasknud sellel õngeridval preili Tipu autoga koju sõidutada ja asi vask.

Mõtles nüi Toomas Takerjas ja ise tundis, kuidas südame alt võttis külmaks.

Haaras preili Tipust tugevamini kinni ja tahtis kiiremini mööduda hulgusest.

„Ohoi, ärge peljake, härrased!“ — hüüdis see ja hakkas pikkamisi vantsima paarikesele järele. Oli päris vurle teine. Soni kuklas ja suunurgas tilkus suitsukoni.

Toomas Takerjas ja preili Tipu kiirendasid käiku.

Surus hulguski käed püksitaskusse ja kiirendas käiku.

„Oleks nüüd kusagil politseinik,“ sosistas preili Tipu hirmunult.

„E-e-jah,“ kogeles Takerjas. „Oleks nüüd politseinik!“

Hulgus, kurivaim, kõndis päris nende kannul. Puhus viinalehka kuklasse.

„Kena neitsi jah,“ irvitas hulgus ja astus nagu kogemata Toomas Takerja kannale.

Hulgus kõndis nende kannul.

Toomas Takerjas muidugi oleks pidanud nüüd lööma rinna ette, et mis teie lubate endale, sulinägu nihuke. Aga arg mees oli Toomas Takerjas. Tõmbas selle asemel hoopis hanna jalgade vahele ja oli hiirvaid. Hooples, sigudik, enne ainult oma julgusega.

„Küll on kavaler alles!“ — irvitas hulgus. „Sellele viruta kõmm kukla ja ta ei iitsata. Tule parem minuga, tibuke!“

Kõndis nüi hulgus nende kannul, puhus viinalehka kuklasse ja tegi igasuguseid roppe tähendusi. Kogemata vahest tonkas Takerjale külge.

Toomas Takerjas tõmbas pea ainult sügavmale õlgade vahele ega iitsatanudki. Nagu oleks tabalukk löödud suu ette.

Süis aga kostis kõrvaltänavalt lähenevaid samme. Nüisugused kindlad ja korralikud sammud.

„Taevale tänu, kordnik tuleb!“ — sosistas preili Tipu. „Tunnen neid nagu oma viit sõrme.“

Vaevalt oli preili Tipu seda öelnud, kui tuli hulgus poisisse. Pöördus kõksti kannal ümber. Hulgusele otse rind rinnaga vastu. Päris lövi julguse oli annud teadmine, et kordnik lähedal. „Sulinägu nihuke,“ karjus ta, mis teie tülitate siin ausaid kodanikke! Vaat, kuramus, kui läigatan ühe obaduse vastu vahtimist.“

Möirgas nagu noor lövi. Ise aga teise kõrvaga kuulatas lähenevaid samme.

„Küll ma teid, puntpaap, alles õpetan daamide tülitamise eest. Eh vennas, kui praegu sirutaks ühe parema haagi, või kuidas.“

Hulgus oli päris üllatatud. Ei saanud asjast arugi, vennake. Süis aga kuulis lähenevaid kordniku samme, tõmbas pea õlgade ligi ja tegi kiiret minekut.

Kordnik ilmus tänavanurgale.

„Mis siin lahti oli, härrased?“

„Ah,“ katsus Toomas Takerjas hooletult kõnelda. — „Tahtsin ühele huligaanile õpetada viisakust. Aga sulinägu kuulis teie samme ja viskas varvast. Päris kahju, nii kena oleks natuke materdada teist. Praegu lamaks oimetult tänavarentsliis. Mina juba oskan niisuguste sakstega ümber käia.“

Hooples nii Toomas Takerjas. Aga endal hüäl värises veel ja ise oli näost lubivalge.

Kordnik oli hea inimesetundja. Naeratas ainult ja ütles: „Jajah, siis oli päris kahju, et ma siia tulin.“ Ütles nii ja pilgutas vasemat silmalaugu.

Ha-Ve.

Politseivalitsuse direktor Sõjaväeteenistuse Peakomisjoni

Siseministri poolt määrati 1. aprillil k. a. Siseministeeriumi esindajaks Sõjaväeteenistuse Peakomisjoni Politseivalitsuse direktor Richard Veermaa.

Tallinna Politseiametnike Kogu Muusika-Laulusektsiooni kontsert „Estonias“.

11. aprillil k. a. korraldati Tallinna Politseiametnike Kogu Muusika-Laulusektsiooni poolt kontsert „Estonia“ kontsertsaalis. Mahukas saal oli publikut täis, kelle hulgas viibisid ka Politseivalitsuse direktor R. Veermaa abikaasaga, abidirektor J. Sooman abikaasaga ja teisi politseijuhte.

Tallinna Politseiametnike Kogu orkester kandis ette hr. J. Kostabi juhatusel meie kui ka teiste helimeistrite helitöid, mis said suure menu osaliseks. Samuti väärised tähelepanu Kogu meeskoorilt ettekantud laulud, ja üksikuid laule tuli publiku tungival soovil isegi korrata.

Soololauludega esinesid R. Kolmpere (tenor) ja J. Piller (bariton) ja metsasarvel E. Hiop, saksofonil R. Ranne ja orelil V. Niilus. Ka nende ettekanded ei väärinud vähem tähelepanu.

Nimetatud kontsert andis jälle kindla tunnususe sellest, et politseiametnikud oma igapäevase raske töö kõrval edukalt harrastavad laulu ja muusikat ja elavad kaasa kunstilisile üritustele.

Laske-eeskiri politseile.

Politseivalitsuse väljaandel ilmus raamat Politsei laske-eeskiri. Raamat on 380 lehekülge paks ja sisaldab 84 eeskirja selgitavat joonist. Formaadilt on see sarnane sõjaväe laske-eeskirjale. Peatselt on ilmumas Politseivalitsuse väljaandel veel teisi eeskirju.

Pärnus ball.

Pärnu Politseiametnike Kogu korraldusel peetakse 30. aprillil s. a. Pärnus „Endla“ saalis rikkaliku eeskavaga ball. Nimetatud ball tahab kevadhooajal olla kohal viimane ja tootab kujuneda osavõtult rohkearvuliseks.

Konstaabel N. Saarlas'e juubel.

20. aprillil s. a. võib Tartu linna 3. politseijaoskonna konstaabel Nikolai Saarlas tagasi vaadata oma 10 a. politseiteenistusele. N. Saarlas on sündinud 28. oktoobril 1900. a. Viljandimaal Pajusi vallas. Alghariduse sai Põltsamaal, kus lõpetas ka reaalgümnaasiumi 1923. a. Gümnaasiumi õpilasena võttis osa vabatahtlikuna Eesti Vabadussõjast, selle algusest kuni lõpuni. Pärast gümnaasiumi lõpetamist 1923. a. astus S. Tartu Ülikooli õigusteaduskonda.

N. Saarlas astus 20. aprillil 1927. a. Politseikooli kõrgemasse klassi, mille lõpetas 1927. a. detsembrikuus, määrati Viljandi-Pärnu Prefektuuri Taali rajooni konstaabliks. 1. veebruaril 1928. a. toodi üle Tartu-Valga Prefektuuri, Tartu linna 3. politseijaoskonda, kus teenib käesoleva ajani.

Konstaabel J. Volman †

22. märtsil k. a. lahkus meie hulgast ootamata surma läbi Petseri linna 2. rajooni konstaabel Jaan Volman.

Jaan Volman sünd. 21. aprillil 1901. a. Türi linnas, kus omandas ka 6-klassilise algkooli hariduse. Astus politseiteenistusse 15. aug. 1924. a. kordniku kohale Tallinna Sadama jaoskonda, kus teenis korraliku ametnikuna üle aasta ja astus seejärel Politseikooli kõrgemasse klassi, mille lõpetas 1926. a. kevadel. Hiljem oli

V. Paide linnas konstaabliks, kust siirdus Peterseri linna 2. rajooni konstaabliks, missugusel kohal teenis oma elu lõpuni.

Veel 21. märtsil k. a. täitis Volman oma ametikohuseid korralikult ja keegi ei võinud uskuda, et juba järgmisel päeval peab noor ning elujõuline ja korralik politseiohvitser meie hulgast lahkuma. Arstid nentisid surma põhjuseks kasvajad kõhus.

J. Volman oli poissmees, korralik ametnik ja armastatud nii kaasametnikelt kui ka rahvalt. Ta maeti teisel lihavõttepühäl Türi kalmistule ja kadunud oli viimasele puhkepaigale saatma tulnud suur rahvahulk ja kaasametnike pere.

Konstaabel Heinrich Tilk †

2. aprillil k. a. suri kopsupõletiku tagajärjel Pärnu linna haiglas Seliste rajooni konstaabel Heinrich Tilk. Teda jäi leinama abikaasa pojaga.

Konstaabel Heinrich Tilk sündis 25. septembril 1884. a. ja astus politseiteenistusse 17. juunil 1920. a., teenides algul vanem-kordniku kohal. 4. mail 1921. a. nimetati Tilk rajooni ülemaks ja 1. jaanuaril 1926. a. konstaabliks. Vabastati koosseisude koondamise tõttu politseiteenistusest veebruarikuus 1926. a. ja määrati sama aasta aprillikuust kordniku kohale Pärnusse. Määrati hiljem Seliste rajooni konstaabliks, kus püsis surmani.

Tilk haigestus märtsikuu viimasel päeval raskekujulisse kopsupõletikku. Ta toimetati küll kiiresti Pärnu linna haiglasse ravimisele, kuid see ei annud tagajärgi. Surm oli siiski tugevam kui elu!

Ametlik osa.

Politseivalitsuse direktori otsusega määrati kuritegevuse jälitamise alal erilist hoolsust ülesnäidanud Otepää rajooni konstaablile Johan Kaarama'le ja vanem-kordnik Arthur Liivak'ule rahalist autasu, esimesele kr. 50 ja teisele kr. 30.

Politseivalitsuse direktori käskkirjaga on Viru-Järva Prefektuuri Nõmkküla 1. rajooni konstaablile Gustav Tammets'ale määratud 50 kr. rahalist autasu hoolsuse ja püüdlikkuse eest kuritööde selgitamisel.

Politseivalitsuses on registreeritud:

1) ajakiri „Riigiraamatukogu Teataja“, ilmub Tallinnas 4—6 korda aastas; väljaandja — Riigiraamatukogu ja vastutav toimetaja — Gottlieb Ney;

2) ajakiri „Tartu Maleva Teataja“, ilmub Tartus kaks korda kuus; väljaandja Tartu Maleva Staap ja vastutav toimetaja — Hugo Kulbok;

3) vaimuliku sisuga ajakiri „Sinule“, ilmub Tallinnas üks kord nädalas; väljaandja — Eesti Evangeeliumi Luteriusu Kiriku Sisemisjoni Selts ja vastutav toimetaja — Albert Soosaar, ja

4) õpilaskonna ajakiri „Tunglakandjad“, ilmub Rakveres, üks kord kuus; väljaandja — Rakvere Ühisgümnaasium ja Linna Keskkool ja vastutav toimetaja — Hella Rajasaare.

TOIMETUS JA TALITUS: Toompea loss, Tallinnas. Telef.: toimetus 471-90, talitus 448-92. Jooksev arve Eesti Pangas 543. Posti jooksev arve 377. Postkast 438. **Tellimishind:** aastas Kr. 6.—, poolaastas Kr. 3.—. Üksiknumber 30 snt. **Kuulutuste hinnad:** 1/1 lk. Kr. 60.—, 1/2 lk. Kr. 30.—, 1/4 lk. 15.—, 1/8 lk. Kr. 7.50. Välis- ja esimene sisekaas Kr. 100.—. Tagumine sisekaas Kr. 75.—.

Vastutav toimetaja: A. Liit. Tegev toimetaja: H. Põldvere. Väljaandja: Politseiametnike Keskkogu.

Küsimusi ja vastuseid.

Konstaabel E. Küsimus 1. Kas Liiniveo jõuvankritel politseiametnike tasuta sõidu määruse (RT 99 — 1936) alusel on politseiametnikel võimaldatud tasuta sõita ka erariietes?

Vastus 1. Jõuvankrite liini- ja juhuveo korraldamise seaduse (RT 48 — 1936) § 25 järgi on liiniveo jõuvankreil õigus tasuta sõita muu seas politseiametnikel Teedeministri poolt kokkuleppel Siseministriga kindlaksmääratavais piirkonnis, ulatuses ja arvul. Selle paragrahvi põhjal antud Liiniveo jõuvankritel politseiametnike tasuta sõidu määrus (RT 99 — 1936) määrab, missuguseil politseiametnikel on õigus tasuta sõita liiniveo jõuvankreil ning milliseis piirkonnis, ilma et ta teeks tasuta sõitmise õiguse olenevaks vormirõiva kandmist. Seepärast määruses tähendatud politseiametnikel on õigus kasutada tasuta sõitu liiniveo jõuvankreil vaatamata sellele, kas nad on vormirõiv erariietes.

Küsimus 2. Kas politsei on kohustatud läbiotsimist toimetama ka poodniku erakorteris, mis asub poeruumist eemal, kui poodniku süü on tehtud kindlaks aktsiisimaksustatud paberossipakist lahtiste paberosside müümises?

Vastus 2. Maksukaristuste seadustiku § 59 järgi on karistatav tähendatud paragrahvis nimetatud esemete hoidmine müügikohas või sellega ühendatud paigas. Seepärast, kui poodniku erakorter asub poeruumist eemal, ei ole politsei tähendatud süütegu juureldes kohustatud läbiotsimist toimetama ka poodniku erakorteris, kuna poeruumist eemalolevat erakorterit ei saa lugeda müügikohaga ühenduses olevaks paigaks.

Konstaabel R. Küsimus. Põllutöoministeeriumi Riigimaadeamet saatis 5. veebr. k. a. politseile nõudelehe, mille järgi tuleb riigimaarentnikult nõuda rent, mis jäetud tasumata rendilepingus ettenähtud tähtpäevaks ja kuulub sissenõudmisele adm.-korras Maareformi teostamise määruste § 91¹ (RT 106 — 1927) alusel. Kas selle maksu adm.-korras sissenõudmine kuulub politseile?

Vastus. Riigimaa rentnike rendivõlgade adm.-korras sissenõudmine lasub praegu politseil Riiklikkude asutiste administratiiv-sissenõudmiste politsei kaudu teostamise määruse (RT 50 — 1936) alusel, sest kuigi Asunduskapitali seaduse § 2 p. 1 järgi riigimaa rent läheb asunduskapitali ja sama seaduse § 4 järgi asunduskapitali valitsemine pannakse Eesti Maapangale, ei toimeta Eesti Maapank riigimaa rendi sissenõudmist, nagu see on ka otse öeldud Asunduskapitali valitsemise määruse § 2 p. 1 (RT 56 — 1932), vaid see on jäetud seniselt Põllutöoministeeriumi korraldada, kellele administratiiv-sissenõudmiste teostamine aga algul tähendatud määruse järgi lasub politseil. N.

„Politseilehe“ tellimiste vastuvõtjad!

Käesolevaga teatame, et tellijate arvu kiire kasvamise tõttu on ajakirja nr. 1—6 tagavara lõppemas.

Palume edaspidi uusi tellimisi vastu võtta alates 1. aprillist s. a.

„Politseilehe“ talitus.